

Plan van Aanpak Volkshuisvestingsfonds

Colofon

Opdrachtgever:	College van Burgemeester en Wethouders Dantumadiel
Projectleiding:	Werkgroep Volkshuisvestingsfond Gemeente Dantumadiel
Contactpersoon:	Haaije Koenders, Projectleider
Partners:	Stichting Elkenien Grien, Energiebank Fryslân, welzijnsorganisatie Yfke, lokale ondernemers
Datum	September 2025
Versie	1.0
Status	Definitief
Auteurs	Haaije Koenders, Meindert Pander en Wianka Bosch
Dank aan	Sander Elverdink, Theo Nieuwhuizen en Bart Gorter.

Gemeente Dantumadiel

Hynstebloem 4
9104 BR Damwâld

info@dantumadiel.frl

<https://www.dantumadiel.frl>

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave.....	2
Voorwoord	4
Hoofdstuk 1: Inleiding en Aanleiding	5
1.1 Nationale beleidskaders en het Volkshuisvestingsfonds	5
1.2 Context van energiearmoede in Dantumadiel	6
1.3 Doelstelling van deze aanvraag	7
1.4 Beleidskaders en verbinding met bredere maatschappelijke opgaven	7
Hoofdstuk 2: De aanvraag binnen de VHF-regeling	9
2.1 Doel en scope van de aanvraag	9
2.2 Primaire herstructureringsactiviteiten (woningverbetering).....	9
2.3 Secundaire activiteiten (maatschappelijke voorzieningen, openbare ruimte)	10
2.4 Geografische afbakening van het projectgebied	10
2.5 Verwachte impact en resultaten.....	12
Hoofdstuk 3: Doelgroep en woningselectie.....	13
3.1 Definitie doelgroep: particuliere woningeigenaren met laag inkomen	13
3.2 Selectiecriteria	13
3.4 Samenwerking met woningcorporaties en welzijns- en bewonersorganisaties	14
Hoofdstuk 4: Bereik en communicatie	15
4.1 Strategie voor doelgroepbenadering.....	15
4.2 Participatie-aanpak: bewoners betrekken en ondersteunen.....	16
4.3 Samenwerking met Elkenien Grien, Energiebank en vrijwilligers.....	17
4.4 Communicatiemiddelen en -kanalen.....	17
4.5 Monitoring van bereik	18
Hoofdstuk 5: Het ondersteuningstraject voor woningeigenaren	19
5.1 Algemene opzet en uitgangspunten.....	19
5.2 Casemanagement: persoonlijke begeleiding van A tot Z.....	20
5.3 Onafhankelijk energieadvies: inhoud en vorm	20
5.4 Financieel advies: subsidies, leningen en doorverwijzingen	22
5.5 Uitvoering: offertes, begeleiding en kwaliteitsborging	22
5.6 Nazorg: monitoring en bewonersfeedback.....	23
5.7 Rol van welzijnsorganisaties bij kwetsbare huishoudens.....	23
Hoofdstuk 6: Het secundaire spoor – maatschappelijke voorzieningen en openbare ruimte	24
6.1 Doel en functie van het secundaire spoor	24
6.2 Verduurzaming en renovatie van dorpshuizen	24
6.3 Verbetering van twaalf speeltuinen in zeven dorpen	24

6.4 Betrokkenheid van dorpsbelangen, verenigingen en inwoners	25
6.5 Samenhang met woningaanpak en bredere leefbaarheidsopgave	25
Hoofdstuk 7: Projectorganisatie en governance	26
7.1 Opbouw van de projectorganisatie	26
7.2 Taken en rollen: projectleider, casemanagers, adviseurs, vrijwilligers	26
7.3 Aansluiting op gemeentelijke organisatie en energieloket	27
7.4 Sturing, overlegstructuren en besluitvorming	27
7.5 Betrokken stakeholders en partners (inclusief onderwijs en bedrijven)	28
Hoofdstuk 8: Financiële paragraaf	29
8.1 Totale begroting: kosten woningverbetering, advies, coördinatie, communicatie	29
8.2 Cofinanciering: inzicht in bijdragen gemeente	29
8.3 Raming per woning en doelstelling kostenbeheersing	30
8.4 Couplanceregeling voor schrappen van de eigen bijdrage	31
8.5 Toelichting op berekening projecttekort en dekking	32
8.6 Inzet van bestaande middelen (NIP, klimaatmiddelen, formatie, etc.)	32
Hoofdstuk 9: Planning en fasering	34
9.1 Looptijd van het project: 2026–2034	34
9.2 Fasen in de uitvoering: werving, intake, advies, uitvoering, nazorg	34
9.3 Jaarplanning en oplevermomenten	35
9.4 Kritieke succesfactoren en risicobeheersing	35
Hoofdstuk 10: Monitoring en evaluatie	36
10.1 Doelen en indicatoren	36
10.2 Nulmeting, voortgangscntrole en eindevaluatie	36
10.3 Systematiek en gebruik van digitale tools	37
10.4 Jaarlijkse rapportage aan college en raad	37
10.5 Koppeling met bredere monitoring warmtetransitie en armoede	38
Bronvermelding	39

VOORWOORD

Stijgende energieprijzen raken ons allemaal, maar vooral inwoners met een kleinere portemonnee. Voor hen betekent een slecht geïsoleerd huis niet alleen een hoge rekening, maar ook een dagelijks voelbare druk. Juist daarom zijn we blij dat we met het Volkshuisvestingsfonds samen deze uitdaging te lijf kunnen gaan. Dit fonds helpt gemeenten niet alleen om particuliere woningen te verduurzamen en energieverlies tegen te gaan, maar ook om direct de leefbaarheid in wijken en dorpen te versterken.

Voor onze gemeente betekent dit dat we 186 particuliere koopwoningen met een laag energielabel kunnen aanpakken, terwijl we tegelijkertijd investeren in een fijnere woonomgeving met betere voorzieningen, zoals speeltuinen en dorpshuizen. Zo dragen we bij aan een duurzamere toekomst én zorgen we dat energiearmoede vermindert.

Ons plan met het Volkshuisvestingsfonds laat zien dat we de transitie samen kunnen maken: met oog voor duurzaamheid én voor bestaanszekerheid. In dit plan van aanpak kunt u lezen hoe we dat gaan doen.

Wiebe Strikwerda

Wethouder Duurzaamheid

HOOFDSTUK 1: INLEIDING EN AANLEIDING

1.1 NATIONALE BELEIDSKADERS EN HET VOLKSHUISVESTINGSFONDS

De nationale overheid heeft de afgelopen jaren verschillende beleidsinstrumenten ontwikkeld om de energietransitie te versnellen, de woningvoorraad te verduurzamen en de leefbaarheid in kwetsbare wijken te verbeteren. Eén van deze instrumenten is het Volkshuisvestingsfonds (VHF), dat in het leven is geroepen door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).

Het Volkshuisvestingsfonds is bedoeld om gemeenten te ondersteunen bij de herstructurering en kwaliteitsverbetering van de bestaande woningvoorraad in kwetsbare gebieden. Het fonds is gericht op het aanpakken van energiearmoede, het verbeteren van woonkwaliteit, het vergroten van de leefbaarheid en het bevorderen van duurzaamheid. Gemeenten kunnen via het VHF een bijdrage aanvragen voor investeringen in woningen en de directe woonomgeving.

Belangrijke randvoorwaarden van het VHF zijn:

- Gemeenten dienen minimaal 30% van het projecttekort zelf te cofinancieren.
- De projecten moeten bijdragen aan één of meerdere doelen: fysieke herstructurering, verbetering van energieprestaties, leefbaarheid en het verminderen van sociale problematiek.
- Er moet sprake zijn van een integrale aanpak waarin bewonersparticipatie, samenwerking met maatschappelijke partners en monitoring zijn geborgd.

De inzet van het VHF sluit aan op andere nationale programma's, zoals het Nationaal Isolatieprogramma (NIP), de Regio Deals en het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid. Deze samenhangende inzet moet zorgen voor versnelling en impact in gebieden waar de noodzaak groot is.

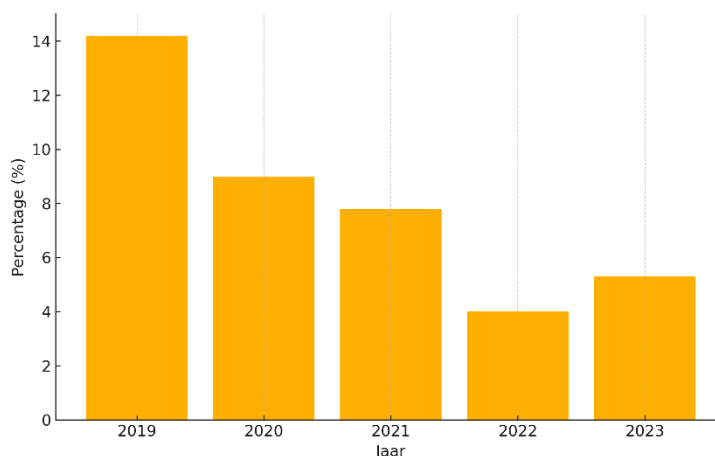
Voor Dantumadiel betekent dit concreet dat de VHF-aanvraag gericht is op het verduurzamen van 186 particuliere koopwoningen met een laag energielabel in combinatie met het verbeteren van de leefomgeving via de opknop van speeltuinen en dorpshuizen. Door deze aanpak draagt het project bij aan meerdere beleidsdoelen op rijksniveau: het tegengaan van energiearmoede, het verbeteren van bestaanszekerheid en het versterken van krimpregio's. In de vierde aanvraagronde is voor deze aanpak een bedrag van € 5.361.651,00 toegekend.

1.2 CONTEXT VAN ENERGIEARMOEDE IN DANTUMADIEL

De gemeente Dantumadiel kent een relatief groot aandeel oudere, vrijstaande woningen met lage energiestatistiekprestaties. In combinatie met een bovengemiddeld aantal huishoudens met een laag inkomen, leidt dit tot een verhoogd risico op energiearmoede. Energiearmoede houdt in dat huishoudens een onevenredig groot deel van hun inkomen besteden aan energiekosten, waardoor zij minder financiële ruimte overhouden voor andere levensbehoeften.

In de gemeente Dantumadiel is het aantal huishoudens met een laag inkomen in combinatie met hoge energierekening of een slecht geïsoleerde woning hoog. Al schommelen deze [cijfers de afgelopen jaren wel](#). In 2019 had Dantumadiel met 14,2% het hoogste percentage van Friesland, zie figuur 1. In 2023 zitten we met 5,3% nog een stuk boven het landelijk gemiddelde, maar scoren we in verhouding met andere Friese gemeenten niet uitzonderlijk hoog. Dat is een gunstige ontwikkeling. Een deel van deze daling komt echter door compensatie vanuit het Rijk via de [energie-toeslag](#).

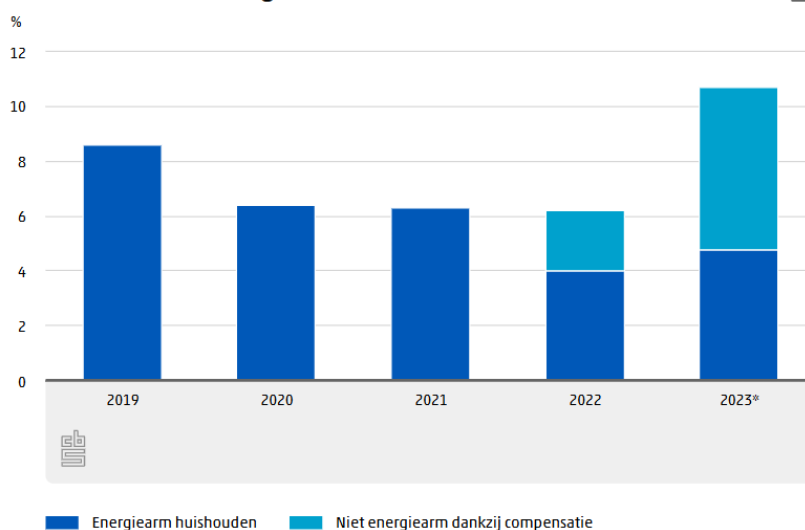

Bron: CBS. Het gaat om huishoudens met een laag inkomen en of een hoge energierekening of een woning met lage energetische kwaliteit.

Figuur 1

Een [recente studie](#) van het Centraal Bureau voor de Statistiek becijferde zelfs dat de energiearmoede in het jaar 2023 op landelijk niveau lager was dan voor de energiecrisis (zie Figuur 2). Door de verschillende compensatiemaatregelen betrof dit nog maar circa 5% van de huishoudens. Zonder maatregelen was dit zo'n 11% geweest. Deze daling heeft ook alles te maken met de prijzen voor elektra en gas, die inmiddels weer met een factor 2 á 3 zijn gedaald. Echter, decompensatiemaatregelen hebben het effect van de hogere prijzen niet zozeer weggenomen, maar eerder gedempt. Maatregelen zoals de energietoeslag waren namelijk maar van incidentele aard. Hoewel het hoogtepunt van de energiecrisis inmiddels achter ons ligt, blijven huishoudens in energiearmoede daarom vatbaar voor prijsschommelingen van energie. Die vatbaarheid kan alleen verlaagd worden met structurele oplossingen, namelijk door de energievraag van woningen terug te dringen via verduurzaming.

Huishoudens met energiearmoede

Bron: CBS, TNO

*voorlopige cijfers

Figuur 2

De aanpak van energiearmoede is voor Dantumadiel daarom urgent. Tegelijk biedt het ook kansen: het verbeteren van de energieprestatie van woningen levert niet alleen lagere energielasten op, maar draagt ook bij aan het wooncomfort, de gezondheid en de waardevermeerdering van woningen [TNO 2024 R11715]. Dit plan van aanpak richt zich specifiek op het ondersteunen van 186 particuliere huishoudens in energiearmoede bij het verduurzamen van hun woning, met inzet van middelen uit het Volkshuisvestingsfonds.

1.3 DOELSTELLING VAN DEZE AANVRAAG

De gemeente Dantumadiel heeft als doel met deze aanvraag bij het Volkshuisvestingsfonds (VHF) de structurele verbetering van de woon- en leefomgeving in kwetsbare delen van de gemeente te realiseren. Centraal hierin staat de aanpak van energiearmoede onder particuliere woningeigenaren met een laag inkomen. Door middel van een integrale benadering wordt ingezet op het verbeteren van de energieprestatie van 186 particuliere koopwoningen, het herstellen van achterstallig onderhoud en het verhogen van het wooncomfort en de gezondheidssituatie van bewoners.

Daarnaast omvat het project secundaire actielijnen gericht op het versterken van maatschappelijke voorzieningen en het verbeteren van de openbare ruimte in dorpen en kernen waar deze voorzieningen onder druk staan. Door ook te investeren in bijvoorbeeld de verduurzaming van dorpshuizen en het verbeteren van speelvoorzieningen, wordt actief gewerkt aan het bevorderen van sociale samenhang en leefbaarheid.

Deze aanvraag is daarmee onderdeel van een bredere inzet op de leefbaarheidsproblematiek. De doelstellingen sluiten aan op gemeentelijke ambities rond armoedebestrijding, gezondheid en participatie. De doelstellingen van deze aanvraag zijn:

- Het verduurzamen en verbeteren van 186 particuliere woningen met een slecht energielabel en een eigenaar met een laag inkomen;
- Het verminderen van energiearmoede in Dantumadiel, met het streven om in 2026 op het provinciaal gemiddelde te zitten
- Het verbeteren van de leefomgeving door investeringen in dorpshuizen en speeltuinen;
- Het opzetten van een robuuste uitvoeringsstructuur die ook in bredere zin bruikbaar is voor de gemeentelijke warmtetransitie;
- Het realiseren van een integrale aanpak die fysieke woningverbetering combineert met sociale ondersteuning en participatie van bewoners.

De inzet van de VHF-middelen is hierbij onmisbaar om deze opgaven te realiseren en de vicieuze cirkel van achterstand, vergrijzing en vertrek van jongeren te doorbreken. Dit project levert daarmee een directe bijdrage aan de transitie naar een meer toekomstbestendige, leefbare en inclusieve gemeente Dantumadiel.

1.4 BELEIDSKADERS EN VERBINDING MET BREDERE MAATSCHAPPELIJKE OPGAVEN

Onze aanpak voor VHF staat niet op zichzelf, maar bouwt voort op bestaande beleidskaders en sluit aan bij bredere gemeentelijke en nationale doelstellingen. In 2021 stelde gemeente Dantumadiel haar Warmtetransitievisie vast, met als ambitie om uiterlijk in 2050 aardgasvrij te zijn. De uitvoering van deze visie zal plaats vinden langs twee sporen: een dorpenaanpak (gericht op warmteoplossingen per dorp) en een brede aanpak (gericht op individuele ondersteuning op natuurlijke momenten, zoals bij verbouwing of verhuizing). Deze twee sporen worden momenteel uitgewerkt in het Warmteprogramma, dat uiterlijk in 2026 vastgesteld moet zijn.

Het energieloket speelt hierbij een sleutelrol. Als centraal aanspreekpunt voor woningeigenaren biedt het onafhankelijk advies, begeleiding en toegang tot subsidies. De doorontwikkeling van dit loket wordt nauw verbonden met de VHF-aanpak. Beide trajecten versterken elkaar: het energieloket biedt structuur en continuïteit, het VHF-project levert inhoud en middelen.

Deze aanvraag is daarnaast nadrukkelijk gekoppeld aan bredere opgaven binnen het sociaal en ruimtelijk domein. De focus op energiearmoede raakt direct aan armoedebestrijding: lagere energielasten verhogen de financiële draagkracht van huishoudens. Investerings in dorpshuizen en speeltuinen dragen bij aan leefbaarheid en sociale cohesie, wat essentieel is in een krimpregio als Dantumadiel.

Tegelijkertijd levert het project een concrete bijdrage aan de klimaatdoelen: isolatiemaatregelen, duurzame installaties en energiebewustzijn zorgen voor CO₂-reductie en maken de gebouwde omgeving toekomstbestendig. De integrale uitvoering via een ketenaanpak – met inzet van casemanagers, energiecoaches en energieadviseurs, welzijnswerk en lokale ondernemers – maakt het mogelijk om al deze doelen in samenhang en effectief te realiseren.

HOOFDSTUK 2: DE AANVRAAG BINNEN DE VHF-REGELING

2.1 DOEL EN SCOPE VAN DE AANVRAAG

De aanvraag van de gemeente Dantumadiel binnen de vierde tranche van het Volkshuisvestingsfonds heeft als hoofddoel het verbeteren van de leefbaarheid en het terugdringen van energiearmoede in de gemeente. Door in te zetten op het verduurzamen van 186 particuliere koopwoningen van huishoudens met een laag inkomen en een laag energielabel (D, E, F of G), wil de gemeente een directe bijdrage leveren aan de kwaliteit van wonen, het verminderen van energielasten en het verbeteren van de gezondheid en het comfort van bewoners.

De aanvraag omvat daarnaast secundaire activiteiten zoals het verduurzamen van dorpshuizen en het opknappen van 12 speeltuinen in 7 dorpen. Deze aanpak draagt bij aan sociale cohesie, waarmee de aanvraag verder reikt dan fysieke woningverbetering alleen.

De scope van deze aanvraag bestaat uit vier actielijnen:

1. **Particuliere woningverbetering** – Het aanpakken van energiearmoede door middel van isolatie, achterstallig onderhoud en verduurzamingsmaatregelen.
2. **Maatschappelijke voorzieningen** – Het energetisch verbeteren en renoveren van dorpshuizen.
3. **Openbare ruimte** – Investerings in 12 speeltuinen in 7 dorpen
4. **Projectorganisatie** – Het opzetten van een ondersteuningstraject om tot woningverbetering te komen, dit is inclusief casemanagement, energieadvies, subsidie-ondersteuning en monitoring.

De aanvraag is integraal van opzet en sluit aan op gemeentelijke beleidsambities rond duurzaamheid, armoedebestrijding en leefomgeving. De inzet van het Volkshuisvestingsfonds is essentieel om deze ambities te realiseren binnen de context van beperkte lokale financiële middelen en een kwetsbare woningvoorraad.

2.2 PRIMAIRE HERSTRUCTURERINGSACTIVITEITEN (WONINGVERBETERING)

De primaire herstructureringsactiviteiten van deze aanvraag richten zich op het verbeteren van 186 particuliere koopwoningen met een slecht energielabel (D, E, F of G), bewoond door huishoudens met een laag inkomen. In de aanvraag is ervan uitgegaan dat het om een doelgroep van 621 woningen gaat. Deze woningen zijn verspreid over de gemeente Dantumadiel. De nadruk ligt op isolatiemaatregelen zoals dakisolatie, gevelisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie en de vervanging van enkel glas door HR++ glas. Daarnaast wordt waar nodig achterstallig onderhoud aangepakt, zoals het herstellen van kozijnen, aanpakken van vochtproblemen en verbeteren van ventilatievoorzieningen.

De inzet van de gemeente is gericht op het substantieel verbeteren van de energieprestatie van deze woningen en het daarmee verlagen van de energielasten. Hiermee wordt de bestaanszekerheid van bewoners vergroot en wordt ook een bijdrage geleverd aan de klimaatdoelen van de gemeente.

De communicatie, werving en energiecoaching richt zich op alle particuliere woningen binnen de gemeente waar sprake is van energiearmoede. Op basis van een geschatte deelname van circa 30% wordt verwacht dat daadwerkelijk bij 186 woningen ondersteuning zal worden geboden via het VHF-traject.

Een belangrijk uitgangspunt is het benutten van natuurlijke verandermomenten, zoals verhuizing of verbouwing, om bewoners te stimuleren tot deelname. De aanpak wordt ondersteund via casemanagement, waarbij woningeigenaren worden ontzorgd en begeleid in het gehele proces: van intake en advies tot uitvoering en nazorg. Hierbij wordt intensief samengewerkt met energiecoaches, financieel adviseurs en lokale bouwbedrijven.

2.3 SECUNDAIRE ACTIVITEITEN (MAATSCHAPPELIJKE VOORZIENINGEN, OPENBARE RUIMTE)

De secundaire activiteiten in deze aanvraag zijn gericht op het versterken van de leefbaarheid en sociale infrastructuur in dorpen met een verhoogde mate van kwetsbaarheid. Deze activiteiten vormen een aanvulling op de primaire woningverbetering en dragen bij aan het creëren van een aantrekkelijker en toekomstbestendiger woonklimaat in Dantumadiel.

Maatschappelijke voorzieningen

In de aanvraag voor het Volkshuisvestingsfonds is ingezet op de verduurzaming en renovatie van dorpshuizen. Deze gebouwen vervullen een essentiële rol in de sociale cohesie van de dorpen, maar kampen met hoge energielasten en achterstallig onderhoud. Met steun uit het Volkshuisvestingsfonds wordt niet alleen ingezet op energiebesparing en verbetering van de exploitatie, maar wordt ook het voortbestaan van deze belangrijke ontmoetingsplekken veiliggesteld. Hoe het budget op een eerlijke manier verdeeld zal worden over de dorpshuizen, zal nader worden uitgewerkt door het college.

Openbare ruimte

In zeven dorpen worden in totaal twaalf speeltuinen opgeknapt. De speeltuinverenigingen die deze plekken beheren beschikken vaak over beperkte middelen en worden daarom actief ondersteund vanuit het VHF-project. De investeringen in speelvoorzieningen zijn belangrijk voor het behoud van een kindvriendelijke leefomgeving en het aantrekken en behouden van jonge gezinnen in de dorpen.

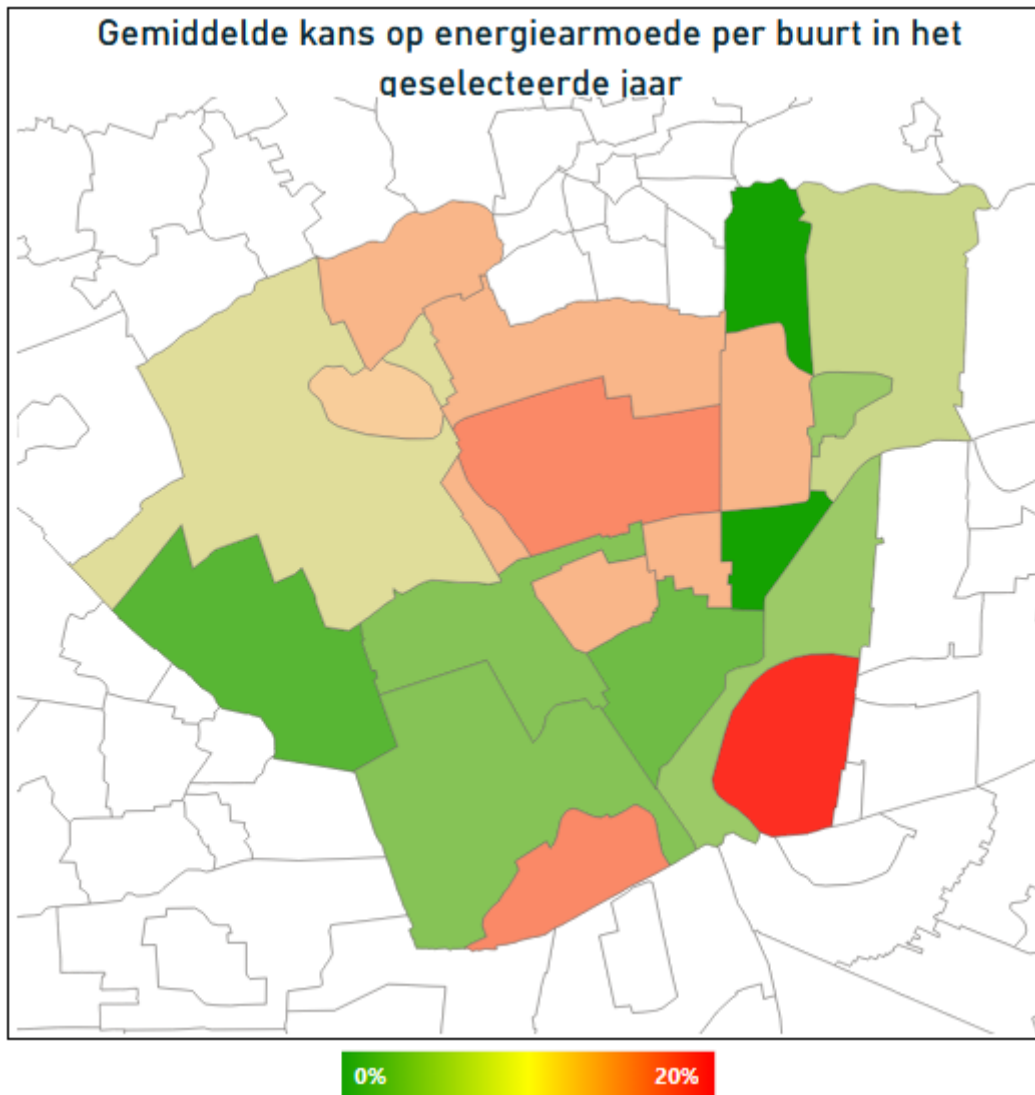
De speeltuinverbeteringen sluiten aan bij gemeentelijke investeringen in de openbare ruimte, gericht op vergroening, verlichting, sociale veiligheid en klimaatadaptatie. Door in te zetten op deze secundaire actielijnen wordt de leefomgeving fysiek en sociaal versterkt en sluiten de inspanningen naadloos aan op de woningverbetering in dezelfde gebieden.

2.4 GEOGRAFISCHE AFBAKENING VAN HET PROJECTGEBIED

De interventies binnen deze aanvraag richten zich op gebieden binnen de gemeente Dantumadiel waar sprake is van verhoogde energiearmoede, fysieke achterstand en sociale kwetsbaarheid. Voor de selectie van het projectgebied is gebruik gemaakt van een combinatie van data uit het CBS-dashboard energiearmoede, de Energiearmoede Risico Index (ERI) van TNO, gemeentelijke woningdata en inzichten uit het sociaal domein. Vanuit deze data wordt uitgegaan van 621 particuliere koopwoningen met lage energielabels en huishoudens met een laag inkomen, verspreid over de gemeente. Bij nadere analyse van de data blijkt dat de omvang van deze doelgroep sterk afhankelijk is van de gehanteerde inkomensgrens. Wanneer het maximaal inkomen op 130% van het sociaal minimum wordt gesteld, lijkt de doelgroep kleiner te zijn en ongeveer 100 particuliere woningen te omvatten. Bij de uitvoering van het VHF zal de doelgroep gefaseerd worden uitgebreid tot huishoudens met een inkomen van 140% en 150% van het sociaal minimum.

De totale doelgroep particuliere woningen in Dantumadiel waarvoor op basis van energiearmoede-indicatoren mogelijk ondersteuning nodig is, kan met openbare data niet exact worden vastgesteld. Vanwege de vrijwillige aard van deelname wordt rekening gehouden met de bereidheid en het vermogen van woningeigenaren om eventuele maatregelen te treffen. Naar verwachting zal ongeveer 30% van deze doelgroep deelnemen aan de VHF-aanpak. De eerste benadering richt zich op woningeigenaren die energietoeslag hebben ontvangen; dit betreft huishoudens met een inkomen tot maximaal 130% van het sociaal minimum. Deze woningen vormen de kern van het VHF-traject, waarin bewoners ondersteuning krijgen op het gebied van energieadvies, subsidieaanvragen en uitvoering.

Hoewel de woningen geografisch verspreid zijn over verschillende dorpen, is de focus van de aanpak primair gericht op drie grotere kernen: Damwâld, De Westereen en Feanwâlden (zie figuur 3). Deze keuze is hoofdzakelijk gebaseerd op de omvang van deze dorpen. In de gehele gemeente worden relatief hoge concentraties energiearmoede, een verouderde particuliere woningvoorraad en een aanzienlijk aandeel huishoudens met een laag inkomen aangetroffen. Daarnaast bevinden zich in deze kernen ook de meeste speeltuinen en dorpshuizen die tot de secundaire actielijnen behoren.

Figuur 3: Percentage energiearmoede 2020 per buurt gemeente Dantumadiel (bron: Data Fryslân)

De aanpak wordt hiermee gebiedsgericht én huishoudspecifiek uitgevoerd. Door te kiezen voor een brede benadering binnen meerdere dorpen, kan recht worden gedaan aan de spreiding van kwetsbaarheid binnen de gemeente en kunnen bewoners in verschillende kernen profiteren van de inzet van het Volkshuisvestingsfonds. Binnen het projectgebied wordt daarnaast nadrukkelijk de samenwerking gezocht met lokale netwerken, dorpsbelangen, maatschappelijke organisaties en vrijwilligers om de uitvoering lokaal te verankeren.

2.5 VERWACHTE IMPACT EN RESULTATEN

De inzet van het Volkshuisvestingsfonds in Dantumadiel zal op verschillende fronten een zichtbare en meetbare impact hebben. De meest directe effecten worden gerealiseerd bij de doelgroep van 186 particuliere huishoudens met energiearmoede. Door de uitvoering van isolatiemaatregelen, bouwkundige verbeteringen en begeleiding bij de aanvraag van subsidies en leningen, worden deze woningen energiezuiniger, comfortabeler en gezonder. Tegelijkertijd daalt de energierekening voor deze huishoudens structureel, wat hun bestaanszekerheid en financiële ruimte vergroot.

Daarnaast wordt door de secundaire actielijnen ook geïnvesteerd in de leefomgeving van zeven dorpen. De renovatie van drie dorpshuizen en het opknappen van twaalf speeltuinen dragen bij aan een aantrekkelijker, veiliger en socialer woonklimaat. Deze investeringen versterken de sociale cohesie, ondersteunen participatie en maken dorpen aantrekkelijker voor jonge gezinnen en nieuwe inwoners.

Op gemeentelijk niveau draagt het project bij aan de doelstellingen van de Warmtetransitievisie, het Warmteprogramma (in ontwikkeling), het armoedebeleid en de duurzaamheidsambities. Door een robuuste uitvoeringsstructuur met casemanagement, energieadvies en lokale samenwerking op te zetten, ontstaat bovendien een duurzame werkwijze die ook in toekomstige programma's inzetbaar is.

De verwachte resultaten in cijfers:

- 186 woningen substantieel verbeterd qua energieprestatie (naar minimaal label B of C);
- Ca. 25–40% besparing op energielasten per huishouden (o.a. [TNO 2021](#); [RVO 2022](#); [CE Delft 2020](#)) met verbetering van woningen met energielabel D-G naar minimaal label B of beter (aansluitend bij de Standaard Woningisolatie).
- Dorpshuizen verduurzaamd en behouden voor de gemeenschap;
- 12 speeltuinen fysiek verbeterd en toegankelijker gemaakt;
- Ruim 600 huishoudens bereikt met informatie en advies over verduurzaming;
- Structurele samenwerking tussen gemeente, energiecoaches, welzijnswerk en lokale bouwpartners geborgd.

Naast deze directe resultaten wordt ook een indirecte impact verwacht: meer bewustwording onder inwoners over energiebesparing, toegenomen bereidheid tot verduurzaming buiten het project, en versterking van de leefbaarheid in brede zin. Het project draagt zo bij aan een vitaler, duurzamer en socialer Dantumadiel.

HOOFDSTUK 3: DOELGROEP EN WONINGSELECTIE

3.1 DEFINITIE DOELGROEP: PARTICULIERE WONINGEIGENAREN MET LAAG INKOMEN

De primaire doelgroep van dit project bestaat uit particuliere woningeigenaren in de gemeente Dantumadiel die zowel beschikken over een woning met een lage energieprestatie (energielabel D tot en met G) als over een laag huishoudinkomen. Deze combinatie maakt hen kwetsbaar voor energiearmoede: een situatie waarin een onevenredig groot deel van het inkomen opgaat aan energiekosten, ten koste van andere basisbehoeften.

Het gaat om huishoudens die vaak wonen in oudere, slecht geïsoleerde woningen met achterstallig onderhoud, en voor wie het ontbreekt aan financiële middelen en kennis om de woning zelfstandig te verbeteren. De doelgroep bestaat grotendeels uit mensen met een minimuminkomen, AOW zonder aanvullend pensioen, of inkomens tot 130% van het sociaal minimum.

Uit de data-analyse voor de aanvraag blijkt dat in totaal 621 particuliere woningen in Dantumadiel voldoen aan de kenmerken van energiearmoede. Een nadere uitwerking van het projectplan laat echter zien dat de daadwerkelijke doelgroep aanzienlijk kleiner is. In de oorspronkelijke berekening is uitgegaan van het gemiddelde percentage energiearmoede in de gemeente. Daarbij is echter onvoldoende rekening gehouden met het feit dat het merendeel van de betreffende huishoudens in een sociale huurwoning woont.

Onder particuliere woningeigenaren ligt het aandeel huishoudens met een laag inkomen (tot 130% van het sociaal minimum) en een slecht geïsoleerde woning naar schatting op circa 2%. Op basis van deze inkomensgrens komt de totale doelgroep uit op ongeveer 100 particuliere woningen. Dat betekent dat het beoogde aantal van 186 woningen dat we in dit project willen verduurzamen, met deze strikte afbakening waarschijnlijk niet haalbaar is.

De benadering van de doelgroep richt zich in eerste instantie op de inkomensgroep tot 130% van het sociaal minimum. Dit gebeurt onder andere door het benaderen van woningeigenaren die eerder energietoeslag hebben ontvangen. Om het beoogde aantal te realiseren, overwegen wij de doelgroep gefaseerd uit te breiden en ook huishoudens met inkomens tot 140% en 150% van het sociaal minimum te benaderen.

De doelgroep bevat een diverse samenstelling verdeeld over de gehele gemeente: alleenstaanden, ouderen, huishoudens met kinderen en mensen met beperkte digitale vaardigheden. Daarom is binnen het project ook specifieke aandacht voor laagdrempelige communicatie, persoonlijke benadering en aanvullende ondersteuning via adviseurs, energiecoaches en vrijwilligers. Via een casemanager krijgen deelnemers een vast aanspreekpunt, op deze manier zorgen we voor de persoonlijke benadering en bewaken we de voortgang van het proces.

3.2 SELECTIECRITERIA

Voor de selectie van de doelgroep zijn duidelijke en navolgbare criteria gehanteerd. De woningen die in aanmerking komen voor ondersteuning binnen het VHF-traject voldoen aan een combinatie van energetische, financiële en fysieke kenmerken. Deze selectie is afgestemd op de doelen van het Volkshuisvestingsfonds én de lokale situatie in Dantumadiel.

De gehanteerde selectiecriteria zijn:

- **Energielabel:** de woning heeft een energielabel D, E, F of G, of voldoet aantoonbaar aan de kenmerken van deze labels wanneer geen officieel label aanwezig is. De nadruk ligt op woningen met de slechtste energieprestaties en waar meerdere -2 of meer- bouwdelen nog slecht geïsoleerd zijn.
- **Inkomen:** het huishouden heeft een verzamelinkomen van maximaal 130% van het sociaal minimum (circa € 1.800 netto per maand voor een alleenstaande of € 2.500 voor een gezin). Binnen deze groep

is ruimte voor maatwerk in bijzondere situaties, zoals bij schuldenproblematiek, alleenstaande ouderen of inwoners met een Wajong-uitkering. Deze doelgroep zal vanuit het VHF-project als eerste worden benaderd. De regeling wordt wel opengesteld voor huishoudens met een inkomen tot maximaal 150% van het sociaal minimum. Dit deel van de doelgroep krijgt echter iets minder subsidie en zullen pas vanaf 2027 actief benaderd worden. Op deze manier worden meest kwetsbare huishoudens als eerste benaderd en ondersteund.

- **Woningtype:** het gaat om particulier eigendom, dit wil zeggen koopwoningen die door de eigenaar zelf bewoond worden. Uitgesloten zijn vakantiewoningen, beleggingsobjecten en panden in transitie.

Bij de selectie is nadrukkelijk ook gekeken naar spreiding over de gemeente, de technische staat van de woning en de uitvoerbaarheid van maatregelen. Het uitgangspunt is een haalbare en efficiënte uitvoering met maximale impact op energiearmoede en leefbaarheid.

De energiecoach(es) en casemanager(s) spelen een actieve rol in dit proces. Zij proberen afspraken te maken met de doelgroep om via huisbezoeken een goed beeld te krijgen van de persoonlijke situatie en de staat van de woningen. Op basis van deze bezoeken kunnen gerichte keuzes worden gemaakt en kan gestuurd worden op het meenemen van woningen binnen de VHF-aanpak. Zo wordt maximaal recht gedaan aan de doelstelling om de meest kwetsbare huishoudens te bereiken en effectief te ondersteunen.

3.4 SAMENWERKING MET WONINGCORPORATIES EN WELZIJNS- EN BEWONERSORGANISATIES

Hoewel de focus van het VHF-project ligt op particuliere koopwoningen, is samenwerking met woningcorporaties en welzijnsorganisaties essentieel voor het succes van de integrale aanpak. De woningcorporatie Thús Wonen is betrokken bij het delen van kennis over wijkaanpak, bewonerscommunicatie en technische uitvoering.

Daarnaast speelt het sociaal domein een belangrijke rol. Via de lokale welzijnsorganisaties zoals Stichting Yfke, gebiedsteams en het netwerk van energiecoaches en vrijwilligers, wordt verbinding gelegd met bewoners die extra ondersteuning nodig hebben. Denk hierbij aan inwoners met beperkte gezondheidsvaardigheden, lage digitale geletterdheid of een klein sociaal netwerk. Deze partners signaleren hulpvragen, ondersteunen bij communicatie en participatie, en dragen bij aan vertrouwen in het project.

Er is ook nauwe samenwerking met Stichting Elkenien Grien en de Energiebank Fryslân, die als operationele partners bijdragen aan de uitvoering, begeleiding en monitoring. Beide (bewoners)organisaties ondersteunen inwoners bij het verduurzamen van hun woning door middel van onafhankelijk energieadvies, begeleiding bij het aanvragen van subsidies en de inzet van vrijwilligers, zoals energiecoaches. De activiteiten van de Energiebank richten zich met name op huishoudens met een laag inkomen. Zij hebben in Friesland veel ervaring opgedaan met het ondersteunen van deze doelgroep. Via hun Eigen Woningen Plan zij kunnen helpen in het ondersteuningstraject, zoals de inzet van energieadviseurs die woningeigenaren (kosteloos) ondersteunen en ontzorgen in het proces. Door deze samenwerking ontstaat een breed netwerk waarin zowel sociaal-maatschappelijke ondersteuning als technische woningverbetering plaatsvinden. De verwachting is dat de activatie en begeleiding van deze doelgroep veel tijd zal kosten. Door de samenwerking hopen we voldoende capaciteit te hebben om deelnemers goed te kunnen ondersteunen.

HOOFDSTUK 4: BEREIK EN COMMUNICATIE

4.1 STRATEGIE VOOR DOELGROEPBENADERING

De eerste stap binnen dit project bestaat uit het benaderen van de doelgroep die in het verleden energietoeslag heeft ontvangen. Deze regeling was bestemd voor huishoudens met een inkomen tot maximaal 130% van het sociaal minimum. De gemeente beschikt over een adressenlijst van deze betreffende huishoudens.

Binnen de kaders van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) is het toegestaan deze huishoudens rechtstreeks te benaderen, vanwege het publieke belang bij het bestrijden van energiearmoede. Daarom worden deze adressen als eerste aangeschreven en actief geïnformeerd over de subsidiemogelijkheden vanuit het Volkshuisvestingsfonds. De communicatiestrategie richt zich daarmee primair op huishoudens met de laagste inkomens.

De focus ligt in de eerste fase dus op huishoudens met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum. Huishoudens met een inkomen tot 140% of 150% kunnen ook deelnemen aan het traject, maar ontvangen in eerste instantie geen actieve werving. Zij kunnen zich op eigen initiatief melden via de algemene communicatiekanalen.

Een belangrijk voordeel van deze aanpak is dat veel huishoudens binnen deze doelgroep al bekend zijn bij de gemeente. De energietoeslag heeft tijdens de energiecrisis veel aandacht gekregen, waardoor een groot deel van de doelgroep zich al eerder bij de gemeente heeft gemeld. Zonder deze regeling zouden zij mogelijk minder snel in beeld zijn gekomen.

Wel is het belangrijk om te realiseren dat de situatie inmiddels veranderd kan zijn: de inkomenstoets waarop de adressenlijst is gebaseerd, dateert van (minstens) twee jaar geleden. Huishoudens kunnen inmiddels verhuisd zijn of een ander inkomen hebben. Omdat het project meerdere jaren loopt, wordt bij iedere aanmelding opnieuw een actuele inkomenstoets uitgevoerd.

We verwachten dat het gericht aanschrijven van deze bekende adressen in de eerste fase al een goede respons zal opleveren. Omdat een brief vaak niet voldoende is, wordt snel daarna een huis-aan-huisactie georganiseerd. De energiecoach en casemanager worden hierbij ingezet om persoonlijk toelichting te geven. Ervaringen uit eerdere isolatieacties laten zien dat de combinatie van een brief en een huisbezoek de hoogste respons oplevert.

Naast de deelname van 186 particuliere woningeigenaren is het doel om ook een bredere groep inwoners te bereiken met een energiecoachgesprek. Daarom wordt actief promotie gemaakt voor de gemeentelijke isolatiesubsidie. Via het Nationaal Isolatieprogramma kunnen inwoners met een woning onder een bepaalde WOZ-waarde tot € 2.500 subsidie ontvangen. In buurten waar relatief veel lage inkomens worden verwacht, worden brieven verstuurd en houden we aanbelacties. Het doel van deze aanpak is om een informatiegesprek te voeren met de energiecoach. Tijdens dit gesprek wordt ook besproken wat het inkomen is en of de bewoner in aanmerking komt voor extra ondersteuning en subsidie via het Volkshuisvestingsfonds. Op deze manier komen we ook in contact met andere huishoudens die mogelijk in aanmerking komen voor het ondersteuningstraject.

De verdere aanpak van de doelgroep bestaat uit een combinatie van datagestuurde werving, persoonlijke benadering en buurtgerichte communicatie. Particuliere huishoudens met een verhoogd risico op energiearmoede worden in meerdere rondes benaderd, met als doel hen te informeren, motiveren en begeleiden naar deelname aan het traject.

De kern van de strategie is het creëren van vertrouwen en overzicht voor de woningeigenaar. Veel mensen in de doelgroep ervaren stress, financiële druk of wantrouwen richting instanties. Daarom staat persoonlijke begeleiding, duidelijkheid en laagdrempelige communicatie centraal.

Uitgangspunten in de uitvoering:

- **Datagestuurde benadering:** Op basis data van CBS, TNO en DataFryslân brengen we de doelgroep op adres- en buurtniveau in beeld. Daarmee kunnen communicatieacties gericht en gefaseerd worden ingezet.
- **Persoonlijk contact:** Via aanbelacties, telefonische benadering en huisbezoeken door energiecoaches wordt gewerkt aan persoonlijk contact. De energiecoach vormt het eerste aanspreekpunt; de casemanager blijft gedurende het hele traject betrokken.
- **Duidelijke communicatie:** De boodschap richt zich op ontzorging, veiligheid, energiebesparing en gezondheid. We gebruiken begrijpelijke taal en visuele middelen, geen technische of beleidsmatige termen.
- **Samenwerking met lokale partners:** Vertrouwde gezichten zoals vrijwilligers, Energiebank, Elkenien Grien en welzijnsorganisaties worden actief betrokken. Dit verlaagt de drempel voor deelname.
- **Gefaseerde aanpak:** De doelgroep wordt stapsgewijs benaderd. Na het eerste contact volgen intake-gesprekken, adviezen en indien passend deelname aan het VHF-traject.

Elke deelnemer krijgt een vaste casemanager toegewezen die het aanspreekpunt is tijdens het hele traject – van intake en advies tot uitvoering en nazorg. De casemanager stemt af met betrokken partijen, bewaakt de voortgang en ondersteunt bewoners bij vragen of knelpunten.

Deze aanpak maakt het mogelijk om de juiste huishoudens op het juiste moment te bereiken en tegelijk recht te doen aan hun situatie en behoeften.

4.2 PARTICIPATIE-AANPAK: BEWONERS BETREKKEN EN ONDERSTEUNEN

Een belangrijke pijler binnen het VHF-project in Dantumadiel is de actieve betrokkenheid van bewoners bij alle fasen van het project. Participatie wordt niet gezien als een losse activiteit, maar als een integraal onderdeel van de aanpak. De persoonlijke situatie, kennis en wensen van bewoners vormen het vertrekpunt voor maatwerk in advies, begeleiding en uitvoering.

De participatie-aanpak kent verschillende lagen:

- **Persoonlijke intake en keuzebegeleiding:** Tijdens het huisbezoek van de energiecoach en in het vervolgtraject met de casemanager wordt met bewoners besproken welke maatregelen passen bij hun woning, wensen en financiële situatie. Daarbij wordt toegelicht welke ondersteuning mogelijk is en welke keuzes bewoners zelf kunnen maken.
- **Versterken van zeggenschap:** Bewoners worden actief betrokken bij het selecteren van maatregelen, het aanvragen van offertes en het plannen van de werkzaamheden. Waar nodig worden zij ondersteund bij communicatie met uitvoerende partijen.
- **Tijd en ruimte voor besluitvorming:** Er wordt bewust gewerkt met voldoende tussenstappen en herhaalcontact, zodat bewoners niet overvallen worden met informatie en in eigen tempo kunnen beslissen.
- **Toegankelijke communicatie en ondersteuning:** Deelnemers krijgen uitleg in begrijpelijke taal, ondersteund met beeldmateriaal. Waar nodig is er ondersteuning via welzijnswerk, taalvrijwilligers of familieleden.
- **Bewonersfeedback en leeropbrengsten:** Via klanttevredenheidsonderzoeken, gesprekken en informele terugkoppeling wordt actief geluisterd naar de ervaringen van bewoners. Deze input wordt gebruikt voor de bijsturing van de aanpak en het vergroten van het draagvlak.

De ondersteuning is georganiseerd als een samenhangend traject waarin bewoners stap voor stap worden begeleid. Het begint met de benadering van de doelgroep, gevolgd door een intakegesprek en persoonlijk contact met de casemanager. Vervolgens ontvangt de bewoner een onafhankelijk energieadvies en ondersteuning bij de aanvraag van subsidies en leningen. De casemanager begeleidt de bewoner bij het aanvragen van offertes, de uitvoering van de werkzaamheden en de nazorg. Tijdens het hele traject is er ruimte voor maatwerk, laagdrempelig contact en aanvullende ondersteuning via welzijnsorganisaties of vrijwilligers.

Door op deze manier te investeren in participatie én ondersteuning, wordt het project niet alleen effectiever en mensgerichter, maar ontstaan er ook duurzame relaties tussen gemeente, bewoners en lokale netwerken. Dit draagt bij aan vertrouwen, samenwerking en gedeeld eigenaarschap van de leefomgeving.

4.3 SAMENWERKING MET ELKENIEN GRIEN, ENERGIEBANK EN VRIJWILLIGERS

Een effectieve uitvoering van het VHF-project in Dantumadiel is alleen mogelijk door nauwe samenwerking met lokale partners die dicht bij de inwoners staan. In het bijzonder spelen Elkenien Grien, de Energiebank Fryslân en een netwerk van lokale vrijwilligers een cruciale rol in het bereiken, activeren en ondersteunen van de doelgroep.

Elkenien Grien is de uitvoerende partner binnen het energiecoachprogramma. De organisatie zet vrijwilligers in die getraind zijn om bewoners op een toegankelijke en persoonlijke manier te benaderen. Deze vrijwilligers kunnen huisbezoeken uitvoeren, waarbij zij aanvullende informatie en praktisch advies verstrekken. Dit vormt een aanvulling op het advies van bijvoorbeeld een energieadviseur of adviseur subsidies en leningen. Op deze manier kan worden voorkomen dat deelnemers vastlopen tijdens het traject.

De Energiebank Fryslân helpt via hun Eigen Woningen Plan kwetsbare huishoudens om hun huis grootschalig te verduurzamen. Ze richten zich op mensen met een laag inkomen, werken samen met lokale organisaties en hebben in de afgelopen jaren honderden woningen in Friesland geholpen bij energiebesparing. Door haar expertise en dienstverlening is Energiebank Fryslân in staat om op diverse momenten binnen het ondersteuningstraject een bijdrage te leveren. In het VHF-project van gemeente Dantumadiel zou Energiebank Fryslân een rol kunnen vervullen bij het uitvoeren van energieadviesgesprekken. De precieze invulling van deze rol wordt momenteel gezamenlijk nader uitgewerkt.

Vrijwilligersnetwerken in dorpen ondersteunen bij het uitvoeren van aanbelaats, het opbouwen van vertrouwen en het overbruggen van taal- of cultuurbarrières. Dorpsbelangen, buurtverenigingen en lokale sleutelfiguren worden actief betrokken bij de communicatie en de sociale begeleiding van bewoners die extra ondersteuning nodig hebben. Als gemeente beschikken we bovendien al over een aantal vrijwilligers die actief zijn als energiecoach. Zij zullen ook worden ingezet binnen het ondersteuningstraject.

Deze samenwerking maakt het mogelijk om inwoners te benaderen op een manier die past bij hun belevingswereld en omstandigheden. Door professionele inzet te combineren met lokale kracht, ontstaat een inclusieve en mensgerichte uitvoering van het project.

4.4 COMMUNICATIEMIDDELEN EN -KANALEN

Voor de communicatie met bewoners en andere betrokkenen wordt gebruikgemaakt van een mix aan middelen en kanalen, afgestemd op de diversiteit binnen de doelgroep. Omdat een aanzienlijk deel van de bewoners moeite heeft met complexe informatie of minder digitaal vaardig is, is gekozen voor communicatie die eenvoudig, visueel ondersteund en makkelijk toegankelijk is.

De belangrijkste middelen zijn:

- **Brieven en flyers:** Fysieke brieven worden in eenvoudige taal opgesteld en bevatten pictogrammen en afbeeldingen om de boodschap te verduidelijken. Waar nodig wordt gebruikgemaakt van meertaaligheid. Flyers worden verspreid via dorpshuizen, bibliotheken en buurtinitiatieven.
- **Website en online informatie:** Informatie over het project wordt gepubliceerd op de gemeentelijke website en het Duurzaam Bouwloket. Hier staan ook veelgestelde vragen, contactgegevens en een aanmeldformulier. Daarnaast wordt gebruikgemaakt van sociale media om updates en successen te delen.
- **Persoonlijke communicatie:** De casemanager blijft het primaire aanspreekpunt voor bewoners. Hij/zij geeft mondeling toelichting tijdens huisbezoeken, telefonisch of tijdens lokale inloopmomenten. Hierbij worden hulpmiddelen ingezet zoals praatplaten of voorbeeldadviezen. Daarnaast is er altijd een adviseur of vrijwilliger beschikbaar om bewoners te helpen bij vragen. Indien gewenst kunnen zij ook bij mensen thuis langskomen om extra uitleg te geven of te ondersteunen bij vervolgstappen.
- **Lokale kranten en dorpsbladen:** Voor bredere zichtbaarheid wordt gecommuniceerd via lokale media zoals het gemeentenieuws, dorpskranten en huis-aan-huisbladen.
- **Spreekuren:** In de 6 grotere dorpen in Dantumadiel zijn regelmatige spreekuren voor het verduurzamen van je woning. Hier kunnen bewoners vragen stellen, ervaringen delen en zich aanmelden voor het traject.

Deze communicatiemix zorgt ervoor dat het project zichtbaar, begrijpelijk en toegankelijk is voor alle doelgroepen, ongeacht taalniveau, leeftijd of digitale vaardigheden.

4.5 MONITORING VAN BEREIK

De monitoring van het bereik van de doelgroep vormt een belangrijk onderdeel van het project. Omdat de uitvoering loopt over een periode van tien jaar (van eind 2024 tot eind 2034), is gekozen voor een gestructureerde, langlopende aanpak met tussentijdse evaluaties.

Tijdens elke fase van het project – van werving tot nazorg – worden data verzameld over het bereik, de respons en het verloop van de trajecten. Voorbeelden van te monitoren onderdelen zijn:

- Aantal verzonden brieven, gevoerde gesprekken en uitgevoerde huisbezoeken;
- Aantal huishoudens dat start met intake of energieadvies;
- Aantal daadwerkelijk gerealiseerde woningverbeteringen en vervolgacties;
- Spreiding van deelname over dorpen en doelgroep kenmerken (inkomen, leeftijd, type woning).

De casemanager(s) en adviseurs registreren alle contactmomenten en resultaten in een centrale projectadministratie. Jaarlijks wordt de voortgang geanalyseerd en gerapporteerd aan de projectorganisatie en het college van B&W. Op basis hiervan kan de strategie worden bijgestuurd, bijvoorbeeld als blijkt dat bepaalde groepen of gebieden ondervertegenwoordigd zijn.

De monitoring is afgestemd op de looptijd van tien jaar en wordt gekoppeld aan de bredere monitoring van de warmtetransitie, energiearmoede en gemeentelijke beleidsdoelen. Hierdoor ontstaat inzicht in zowel de korte termijn impact als de lange termijn opbrengsten van het VHF-project.

HOOFDSTUK 5: HET ONDERSTEUNINGSTRAJECT VOOR WONINGEIGENAREN

5.1 ALGEMENE OPZET EN UITGANGSPUNTEN

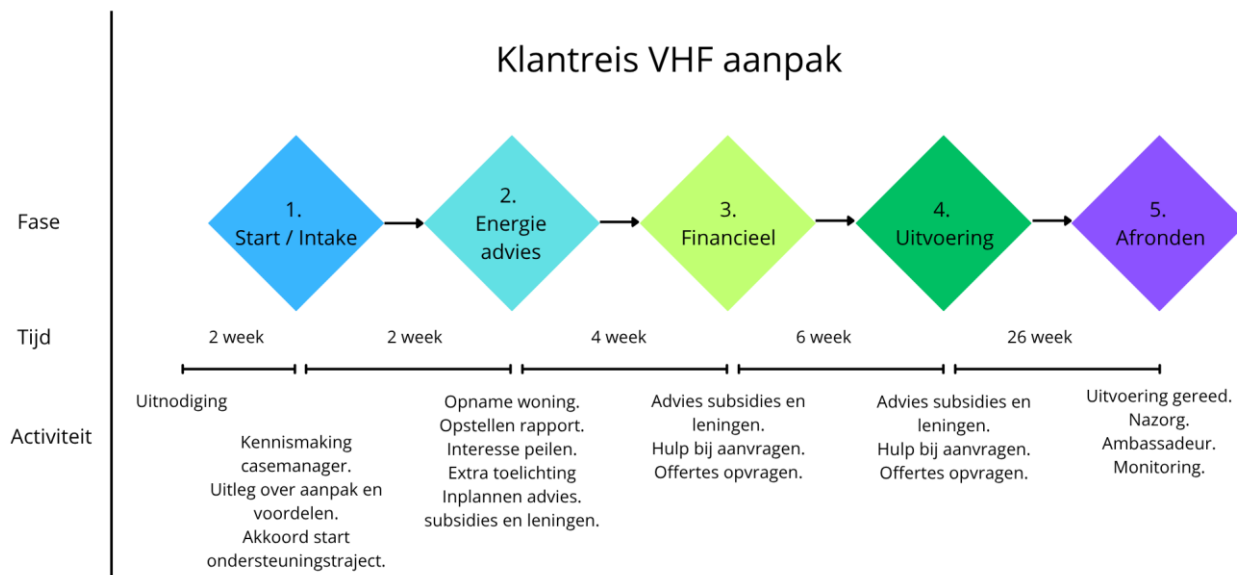
Het ondersteuningstraject voor particuliere woningeigenaren in het kader van dit VHF-project is ontworpen als een volledig ontzorgtraject waarin bewoners stap voor stap worden begeleid. De opzet is afgestemd op de kenmerken van de doelgroep: mensen met beperkte middelen, uiteenlopende hulpvragen en vaak beperkte ervaring met verduurzaming of subsidieregelingen. Daarom is gekozen voor een aanpak die rust geeft, vertrouwen opbouwt en aansluit bij het tempo van de bewoners.

Het traject begint met een persoonlijke benadering via de energiecoach, gevolgd door een intake en verdere begeleiding door een vaste casemanager. Deze vormt het centrale aanspreekpunt voor de deelnemer en bewaakt de voortgang van het hele proces.

De belangrijkste uitgangspunten van het ondersteuningstraject zijn:

- Laagdrempelig en mensgericht: bewoners hoeven niet zelf alles uit te zoeken, maar worden actief ondersteund.
- Integrale begeleiding: het traject omvat advies, subsidies, offertes, uitvoering én nazorg.
- Samenwerking in de keten: met inzet van energiecoaches, adviseurs, bouwbedrijven en welzijnspartners.
- Stapsgewijze benadering: zodat bewoners in hun eigen tempo mee kunnen doen, zonder druk.
- Toepasbaar op schaal: de aanpak is herbruikbaar in toekomstige trajecten binnen de warmtetransitie.

Deze opzet zorgt ervoor dat bewoners niet alleen fysiek geholpen worden met verduurzaming, maar zich ook ondersteund voelen in het proces. Het uitgangspunt is: het lukt pas als het voor de bewoner werkt.

Figuur 4

5.2 CASEMANAGEMENT: PERSOONLIJKE BEGELEIDING VAN A TOT Z

Een cruciaal onderdeel van het ondersteuningstraject is het casemanagement. Elke deelnemende woninggeenar krijgt een vaste casemanager toegewezen die gedurende het hele proces fungeert als persoonlijk aanspreekpunt. Deze aanpak zorgt voor continuïteit, vertrouwen en duidelijke coördinatie tussen bewoners en betrokken partijen.

De casemanager begeleidt bewoners vanaf het eerste contactmoment tot en met de afronding van de werkzaamheden en de nazorg. Dit betekent dat zij verantwoordelijk zijn voor:

- het voeren van intakegesprekken;
- het toelichten van het energieadvies en het bespreken van opties;
- het begeleiden bij de keuze voor maatregelen en uitvoerende partijen;
- het ondersteunen bij subsidieaanvragen, financieringsregelingen of andere praktische vragen;
- het monitoren van de voortgang van de werkzaamheden;
- het organiseren van nazorg en evaluatiegesprekken.

De casemanager stemt regelmatig af met energiecoaches, energieadviseurs, aannemers, welzijnswerk, de gemeente en betrokken vrijwilligers(organisaties). Waar nodig coördineert zij aanvullende hulp of verwijst zij door. De intensieve begeleiding is afgestemd op het tempo en de draagkracht van de bewoners en maakt het mogelijk om ook kwetsbare huishoudens succesvol te ondersteunen.

Deze persoonlijke aanpak verlaagt drempels en maakt de complexe verduurzamingsopgave behapbaar voor bewoners. Het casemanagement vormt daarmee de spil van het ondersteuningstraject.

5.3 ONAFHANKELIJK ENERGIEADVIES: INHOUD EN VORM

Een belangrijk onderdeel van het ondersteuningstraject is het onafhankelijk energieadvies dat iedere deelnemer ontvangt. Dit advies vormt de basis voor het vervolgtraject en helpt bewoners om weloverwogen keuzes te maken over het verduurzamen en verbetering van hun woning.

Na het intakegesprek schakelt de casemanager een onafhankelijke energieadviseur in. De eerste jaren van het VHF-project kan hiervoor gebruik worden gemaakt van een energieadvies vanuit de Energiebank Fryslân. Deze voert een bezoek uit aan de woning en maakt een analyse van de huidige energieprestatie, de bouwkundige staat en mogelijke verbetermaatregelen. Doel van deze maatregelen is dat bewoners blijvend betaalbaar in hun energiebehoefte kunnen voorzien en gezonder en prettiger in hun woning kunnen blijven wonen. De uitkomsten worden samengevat in een helder en visueel adviesrapport, dat afgestemd is op de situatie en het begripsniveau van de bewoner.

Het energieadvies bevat onder andere:

- een overzicht van de huidige isolatiegraad en installaties;
- een set van haalbare maatregelen met prioritering en verwachte effecten (energiebesparing, comfort, kosten);
- een inschatting van de kosten en mogelijke subsidies;
- advies over ventilatiemaatregelen;
- advies rond aanvullende onderhoudswerkzaamheden;
- een planning en stappenplan op maat.

De energieadviseur focust dus op benodigde isolatiemaatregelen, waarbij geadviseerd wordt richting de Standaard voor woningisolatie. Naast het treffen van isolatiemaatregelen moet er ook aandacht zijn voor ventilatiemaatregelen en combinatie van eventuele aanvullende onderhoudswerkzaamheden, zoals het vervangen van kozijnen indien noodzakelijk. Het advies is ook maatwerk er wordt per woning altijd bekeken of isolatiemaatregelen en rendabele investering is. Daarom gaan we uit van een minimale isolatiewaarde. Daarbij hanteren we echter niet 100% van de eis van de Standaard. In de praktijk blijkt namelijk dat de Standaard soms strenger is dan nodig. In veel gevallen kan de woning ook met lage temperatuurverwarming verwarmd worden bij een iets mindere isolatiewaarde. Bovendien zijn de laatste puntjes op de 'i' vaak het duurste, terwijl de reductie in de energievraag gering is. Daarom gaan wij in dit project uit van de eis dat bewoners uiteindelijk aan minimaal 75% van de Standaard moeten voldoen. De energieadviseur kan daarbij voor de bewoner vaststellen welke isolatiemaatregelen nodig zijn om daaraan te voldoen.

Indien bewoners hun woning reeds in vergaande mate hebben geïsoleerd met het oog op een aardgasvrije toekomst, komen zij niet in aanmerking voor subsidie vanuit dit project. Het is immers niet de bedoeling dat er slechts één enkele maatregel wordt getroffen, aangezien hiermee energiearmoede slechts in beperkte mate wordt aangepakt. Bewoners kunnen desgewenst wel gebruikmaken van andere subsidieregelingen, zoals de gemeentelijke isolatiesubsidie of de ISDE.

De casemanager bespreekt het rapport gezamenlijk met de bewoner, geeft hierbij een toelichting en beantwoordt eventuele vragen. Indien nodig kan een van de vrijwilligers – die beschikken over relevante kennis of een opleiding als energieadviseur – worden ingezet voor een vervolgspraak. Op basis van het gesprek kan de bewoner besluiten over te gaan tot uitvoering van de adviezen, eventueel met aanpassingen of in fasen.

De Energiebank Fryslân kan in de beginjaren verantwoordelijk zijn voor het uitvoeren van deze energieadviesgesprekken. De organisatie heeft ervaring met de doelgroep en beschikt via het project Eigen Woningen Plan over de mogelijkheid om per woning vijf uur energieadvies te bieden.

Deze onafhankelijke en toegankelijke advisering zorgt ervoor dat bewoners vertrouwen krijgen in het proces en dat het vervolg van het traject op feiten is gebaseerd. Ook vormt het rapport een bruikbaar document voor subsidieaanvragen en offertetrajecten.

Standaard voor woningisolatie

De Standaard voor woningisolatie komt voort uit het Klimaatakkoord. Het doel van de Standaard is om bewoners meer inzicht te geven in de isolatiewaarde van hun woning. Uitgangspunt daarbij is dat als een woning voldoet aan de Standaard, dat deze dan met lage-temperatuurverwarming kan worden verwarmd. Dat wil zeggen, dat de woning voldoende geïsoleerd is om op termijn van aardgas over te stappen naar duurzame warmte. Want de meeste duurzame technieken, bijvoorbeeld een elektrische warmtepomp, hebben een lagere aanlevert temperatuur dan aardgas. De Standaard is daarmee toekomst vast: de woning hoeft in een later stadium niet nog een keer te worden geïsoleerd om deze aardgasvrij te maken. De Standaard wordt uitgedrukt in de energie die je per vierkante meter nodig hebt om de woning te verwarmen. Want hoe beter je de woning isoleert, hoe minder energie je nodig hebt om het comfortabel warm te krijgen. De Standaard betreft dus een maximumwaarde. De warmtevraag per vierkante meter mag hier niet bovenuit komen.

5.4 FINANCIEEL ADVIES: SUBSIDIES, LENINGEN EN DOORVERWIJZINGEN

Een belangrijk onderdeel van de ondersteuning aan bewoners is het bieden van laagdrempelig en onafhankelijk financieel advies. Veel huishoudens binnen de doelgroep zijn onvoldoende op de hoogte van bestaande regelingen of ervaren drempels bij het aanvragen van subsidies of leningen. Om die reden wordt actief ondersteuning geboden bij het benutten van de beschikbare financieringsmogelijkheden.

De gemeente Dantumadiel heeft een speciale adviseur die gespecialiseerd is in subsidies en leningen. Deze adviseur ondersteunt bewoners bij het kiezen van de juiste regelingen en helpt, indien nodig, bij het volledig invullen en digitaal indienen van de aanvragen. Dit is met name van grote waarde voor bewoners die digitaal minder vaardig zijn of moeite hebben met administratieve handelingen.

Beschikbare subsidies en leningen zijn:

- Subsidieregels die de gemeente vanuit het VHF-project beschikbaar heeft gesteld.
- Subsidies zoals de Investeringssubsidie Duurzame Energie (ISDE), de Nationale Isolatie Programma-regeling (NIP) of bijdragen vanuit Windpark Fryslân;
- het benutten van leningen via het Warmtefonds (zonder toets op inkomen) of het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SvN);

Indien nodig kan de deelnemer een financieel adviseur inschakelen voor een uitgebreider advies. De casemanager regelt de intake, kosten voor de adviseur kunnen betaald worden vanuit de subsidieregeling van VHF-project. Bewoners met schuldenproblematiek of complexe situaties worden – indien zij dat wensen – doorverwezen naar schuldhulpverlening.

De inzet is erop gericht om financiële drempels weg te nemen en bewoners handelingsperspectief te geven. Door de begeleiding onderdeel te maken van het complete traject, kunnen ook bewoners met weinig administratieve vaardigheden of beperkte digitale vaardigheid meedoen.

5.5 UITVOERING: OFFERTES, BEGELEIDING EN KWALITEITSBORGING

Na het opstellen van het energieadvies en het bepalen van de financieringsmogelijkheden, begeleidt de casemanager de bewoner bij het aanvragen van offertes en het selecteren van uitvoerende partijen. Hierbij wordt gebruikgemaakt van een bedrijvenpool met betrouwbare regionale aannemers, installateurs en isolatiespecialisten, maar bewoners kunnen ook kiezen voor een eigen partij.

De casemanager of energiecoach helpt bij het opvragen en beoordelen van offertes, en geeft uitleg over de inhoud, kosten en planning. Ook wordt bekeken of de gekozen maatregelen passen binnen de gestelde subsidievoorwaarden. Na akkoord van de bewoner wordt de uitvoering ingepland.

Tijdens de werkzaamheden blijft de casemanager het aanspreekpunt voor vragen, onvoorziene omstandigheden of overleg met de uitvoerder. Waar nodig worden aanvullende partijen betrokken, bijvoorbeeld bij asbestverwijdering of herstel van bouwkundige gebreken.

Om de kwaliteit van de uitvoering te waarborgen, worden technische controles toegepast. Dit gebeurt bijvoorbeeld door middel van steekproeven uitgevoerd door (bouwkundig) adviseurs, of via fotodocumentatie en rapportages opgesteld door de uitvoerder. De casemanager bespreekt samen met de deelnemer op welke wijze het verloop van de uitvoering kan worden vastgelegd, zoals het maken van foto's vóór en na de werkzaamheden.

Deze combinatie van persoonlijke begeleiding, keuzevrijheid voor bewoners en duidelijke kwaliteitsborging draagt bij aan een betrouwbaar en zorgvuldig proces, waarin bewoners centraal staan en vakmanschap wordt gewaarborgd.

5.6 NAZORG: MONITORING EN BEWONERSFEEDBACK

Nazorg vormt het sluitstuk van het ondersteuningstraject en is essentieel om de kwaliteit van het traject te waarborgen, leeropbrengsten op te halen en bewoners langdurig het vertrouwen te geven dat ze er niet alleen voor staan. Direct na de uitvoering van de maatregelen neemt de casemanager contact op met de bewoner om het traject af te ronden en eventuele resterende vragen te bespreken.

Er wordt gecontroleerd of alle werkzaamheden naar tevredenheid zijn uitgevoerd, of er nazorg nodig is (bijvoorbeeld kleine reparaties of extra uitleg over het gebruik van nieuwe installaties), en of de energierekening of het comfort daadwerkelijk zijn verbeterd.

Daarnaast wordt via een korte evaluatie of klanttevredenheidsmeting feedback opgehaald over de begeleiding, communicatie, uitvoering en ervaren impact. Deze feedback wordt geanalyseerd en meegenomen in de jaarlijkse bijstelling van de aanpak.

Ook op langere termijn blijft monitoring van belang. Bij een deel van de woningen zal na één of twee jaar opnieuw contact worden opgenomen, bijvoorbeeld om de werking van maatregelen na te gaan of om bewoners te informeren over vervolgstappen richting aardgasvrij. Hierdoor ontstaat ook waardevolle inzicht van de resultaten op langer termijn.

Tot slot wordt onderzocht hoe bewoners kunnen worden gestimuleerd om ambassadeur te worden in hun straat of dorp. Positieve ervaringen kunnen een belangrijke rol spelen in het enthousiasmeren van andere woneigenaren binnen de bredere doelgroep van 621 huishoudens.

5.7 ROL VAN WELZIJNSORGANISATIES BIJ KWETSBARE HUISHOUDENS

Voor een effectieve en inclusieve uitvoering van het ondersteuningstraject is de samenwerking met welzijnsorganisaties essentieel. Kwetsbare huishoudens – bijvoorbeeld mensen met een verstandelijke beperking, beperkte taalvaardigheid, psychosociale problemen of sociaal isolement – hebben vaak extra ondersteuning nodig om mee te kunnen doen aan het VHF-traject.

De gemeente werkt samen met welzijnsorganisaties zoals Stichting Yfke en andere partners uit het sociaal domein. Deze organisaties hebben inzicht in de leefwereld van bewoners en kunnen signalen opvangen, ondersteuning bieden en vertrouwen opbouwen. Ze leveren diensten waar inwoners gebruik van kunnen maken en vormen een aanvulling op het VFH-project, zoals ondersteuning door buurtwerkers, maatschappelijk werk, formulierenbrigade of buurtbemiddeling.

De samenwerking verloopt via korte communicatielijnen, waarbij de casemanager zorgdraagt voor een goede afstemming met de welzijnsorganisaties. Casemanagers en energiecoaches kunnen advies inwinnen over het omgaan met bijzondere situaties of bij signalen van zorg over het welzijn van inwoners. Indien nodig wordt ondersteuning geboden door vrijwilligers die, via welzijnsorganisaties, specifiek zijn getraind in het begeleiden van kwetsbare doelgroepen.

Door welzijnsorganisaties structureel te betrekken in het ondersteuningstraject wordt voorkomen dat kwetsbare bewoners afhaken of buiten de boot vallen. Deze integrale aanpak maakt het mogelijk om ook deze groep succesvol mee te nemen in de verduurzamingsopgave en draagt bij aan sociale samenhang en vertrouwen in de lokale overheid.

HOOFDSTUK 6: HET SECUNDAIRE SPOOR – MAATSCHAPPELIJKE VOORZIENINGEN EN OPENBARE RUIMTE

6.1 DOEL EN FUNCTIE VAN HET SECUNDAIRE SPOOR

Het secundaire spoor binnen het VHF-project richt zich op het verbeteren van maatschappelijke voorzieningen en de openbare ruimte in dorpen met een verhoogde kwetsbaarheid. Het vormt een aanvulling op de woning-gerichte aanpak in het primaire spoor en draagt bij aan de bredere leefbaarheidsdoelen van de gemeente Dantumadiel.

In veel dorpen spelen naast energiearmoede en fysieke woningachterstand ook bredere problemen zoals sociale isolatie, beperkte ontmoetingsplekken en een verouderde publieke ruimte. Het secundaire spoor biedt hierop een antwoord met gerichte investeringen in dorpshuizen en speeltuinen.

Het doel is om de sociale infrastructuur te versterken, ontmoetingsplekken toekomstbestendig te maken en de leefomgeving aantrekkelijker te maken voor jonge gezinnen, ouderen en mensen met een beperking. Daarmee draagt dit spoor niet alleen bij aan sociale samenhang, maar ook aan behoud van leefbare dorpen in een krimpregio.

Het secundaire spoor is nadrukkelijk afgestemd op de behoeften en ideeën van dorpsbewoners zelf en wordt in samenwerking met lokale verenigingen, dorpsbelangen en vrijwilligers uitgevoerd. De investeringen sluiten aan bij de visie van de gemeente op vitale dorpen, participatie en brede welvaart.

6.2 VERDUURZAMING EN RENOVATIE VAN DORPSHUIZEN

Binnen het secundaire spoor van het VHF-project vormt de verduurzaming en renovatie van dorpshuizen een belangrijk onderdeel. Deze gebouwen vervullen een centrale rol in het sociale leven van de dorpen en zijn van groot belang voor de leefbaarheid, ontmoeting en het organiseren van activiteiten. In de aanvraag zijn de dorpshuizen in Rinsumageast, Broeksterwâld en Driezum/Wâlterswâld specifiek benoemd. Daarnaast zouden ook andere dorpshuizen zoals het Badhûs in De Westereen mogelijk geholpen zijn met een bijdrage uit VHF. Doel is om snel een kader op te stellen hoe het budget voor dorpshuizen eerlijk verdeeld kan worden en welke recht doet aan de voorwaarden en de aanvraag bij het VHF.

De dorpshuizen kampen met hoge energielasten, achterstallig onderhoud en een sterk verouderde energieprestatie. Door te investeren in verduurzamingsmaatregelen – zoals isolatie, zonnepanelen, ventilatie en efficiënte verwarming – worden deze kosten structureel verlaagd en wordt de toekomstbestendigheid van de gebouwen verbeterd. Naast technische verbeteringen krijgt ook de fysieke staat van de gebouwen de nodige aandacht.

6.3 VERBETERING VAN TWAALF SPEELTUINEN IN ZEVEN DORPEN

Een tweede pijler binnen het secundaire spoor van het VHF-project is het verbeteren van de speelvoorzieningen in zeven dorpen. In totaal worden twaalf speeltuinen opgeknapt, verspreid over de dorpen De Westereen, Damwâld, Feanwâlden, Driezum, Broeksterwâld, Rinsumageast en Wâlterswâld. Deze speeltuinen vervullen een belangrijke functie in de leefomgeving van gezinnen en dragen bij aan het welzijn en de ontwikkeling van kinderen. In het Speel- en beweegvoorzieningenbeleid is uitgewerkt hoe de bijdrage vanuit het VHF wordt ingezet.

6.4 BETROKKENHEID VAN DORPSBELANGEN, VERENIGINGEN EN INWONERS

De uitvoering van het secundaire spoor binnen het VHF-project is nadrukkelijk afgestemd op de wensen en behoeften van de dorpen zelf. Dorpsbelangen, stichtingen en lokale verenigingen zijn vanaf het begin actief betrokken bij het signaleren van knelpunten, het formuleren van prioriteiten en het gezamenlijk ontwikkelen van plannen voor dorpshuizen en speeltuinen.

Bij de uitwerking van plannen worden bewoners actief betrokken en uitgenodigd om mee te denken over de vormgeving, indeling en functies van de voorzieningen. Op deze manier ontstaat een proces van gezamenlijke verantwoordelijkheid en herkenning.

Lokale vrijwilligersverenigingen en stichtingen zijn vaak eigenaar van de dorpshuizen of speeltuinen en dragen de verantwoordelijkheid voor het beheer en onderhoud. Vanuit het Volkshuisvestingsfonds zijn er nu mogelijkheden voor deze organisaties om budget aan te vragen voor het opknappen van dorpshuizen en speeltuinen. De gemeente kan hierbij ondersteuning bieden bij het opstellen en uitvoeren van de plannen.

Een belangrijke schakel in het proces is de dorpencoördinator van de gemeente Dantumadiel. Deze functionaris onderhoudt intensief contact met de dorpen, begeleidt het proces van planvorming en uitvoering, en zorgt voor afstemming tussen de gemeentelijke organisatie en lokale initiatiefnemers. De dorpencoördinator speelt daarmee een cruciale rol in het creëren van verbinding, het wegnemen van knelpunten en het aanjagen van realisatie.

Deze vorm van dorpsgerichte samenwerking sluit aan bij de gemeentelijke visie op vitale dorpen en participatief beleid, en draagt bij aan een grotere verbondenheid tussen inwoners onderling én tussen dorp en gemeente.

6.5 SAMENHANG MET WONINGAANPAK EN BREDERE LEEFBAARHEIDSOPGAVE

Het secundaire spoor binnen dit project staat niet los van de woningaanpak, maar vormt hier juist een waardevolle aanvulling op. Waar het primaire spoor zich richt op fysieke woningverbetering en het terugdringen van energiearmoede, richt het secundaire spoor zich op het versterken van de leefomgeving en de sociale infrastructuur. Samendragen deze sporen bij aan het verhogen van de kwaliteit van leven in de dorpen van Dantumadiel.

In veel dorpen waar energiearmoede een probleem is, spelen ook andere leefbaarheidsvraagstukken: beperkte ontmoetingsplekken, vergrijzing, vertrek van jongeren, en het wegvallen van voorzieningen. Door te investeren in dorpshuizen en speeltuinen wordt deze negatieve spiraal doorbroken. Deze investeringen versterken de aantrekkelijkheid van dorpen, bevorderen ontmoeting tussen generaties en ondersteunen het blijven wonen in de eigen omgeving.

HOOFDSTUK 7: PROJECTORGANISATIE EN GOVERNANCE

7.1 OPBOUW VAN DE PROJECTORGANISATIE

De projectorganisatie voor de uitvoering van het VHF-programma in Dantumadiel is ingericht als een samenwerkingsverband tussen de gemeente, uitvoerende partners en maatschappelijke organisaties. De projectorganisatie is onderverdeeld in een gemeentelijke werkgroep, een projectteam en overlegstructuren met de belangrijkste samenwerkingspartijen. Deze structuur waarborgt zowel slagkracht in de uitvoering als verbinding met de lokale samenleving.

De gemeentelijke werkgroep bestaat uit een projectleider, dorpencoördinator, accounthouder sport & speeltuinen, een beleidsadviseur duurzaamheid, een communicatieadviseur en een financieel adviseur. Dit team stuurt de uitvoering aan, bewaakt de voortgang en zorgt voor verantwoording richting bestuur en Rijk. Daarnaast zal een projectteam worden opgezet die verantwoordelijk is voor de uitvoering van primaire spoor het verduurzamen van de particuliere woningen.

Daarnaast zijn er overlegstructuren ingericht met vertegenwoordigers van Stichting Elkenien Grien, welzijnsorganisatie Yfke, de Energiebank Fryslân, woningcorporatie Thús Wonen en besturen van dorpshuizen, speeltuinen en dorpsbelangen. Deze organisaties fungeren als denktank, adviesorgaan en samenwerkingspartners. Hiermee versterken we de aansluiting van de aanpak bij de praktijk in de dorpen.

Voor de uitvoering van het primaire spoor, het verduurzamen van de particuliere woningen, is projectteam opgezet bestaande uit casemanager(s), energiecoaches, energieadviseurs, vrijwilligers en andere uitvoerende partijen. Zij werken nauw samen met welzijnsorganisaties en lokale aannemers.

Door deze opzet ontstaat een robuuste en flexibele organisatie waarin bestuurlijke verantwoordelijkheid, inhoudelijke expertise en lokale betrokkenheid samenkomen om het VHF-project op succesvolle wijze te realiseren.

7.2 TAKEN EN ROLLEN: PROJECTLEIDER, CASEMANAGERS, ADVISEURS, VRIJWILLIGERS

Binnen de projectorganisatie zijn de rollen en taken zorgvuldig verdeeld om een efficiënte en zorgvuldige uitvoering van het VHF-project te waarborgen:

- **Projectleider:** heeft de dagelijkse leiding over het project, bewaakt de voortgang, stuurt het gemeentelijke werkgroep en projectteam aan en is het eerste aanspreekpunt richting bestuur, ministerie en externe partners. De projectleider is verantwoordelijk voor de rapportage, de afstemming van beleidslijnen en het oplossen van knelpunten.
- **Casemanager(s):** begeleiden de individuele woningeigenaren in het primaire spoor van A tot Z. Zij zijn het vaste aanspreekpunt voor deelnemers, voeren intakegesprekken, begeleiden het aanvraagproces van subsidies en offertes, en monitoren de uitvoering en nazorg. Ook signaleren zij bredere hulpvragen die kunnen worden opgepakt met het sociaal domein.
- **Subsidie- en leningsadviseur:** ondersteunt bewoners bij het inzichtelijk maken van financiële regelingen en helpt bij het aanvragen van subsidies en leningen. Deze functionaris is met name van grote waarde voor bewoners met beperkte digitale vaardigheden of administratieve ondersteuning.
- **Onafhankelijk energieadviseur:** voert de eerste technische opname van de woning uit en stelt een onafhankelijk energieadviesrapport op. Dit rapport vormt de basis voor het kiezen van passende maatregelen en het aanvragen van financiering. De energieadviseur speelt een cruciale rol in het objectief en begrijpelijk vertalen van technische mogelijkheden naar praktische keuzes voor de bewoner.

- **Dorpencoördinator:** heeft een centrale rol in het secundaire spoor en onderhoudt structureel contact met dorpsbelangen en dorpshuisbesturen. De dorpencoördinator begeleidt lokale trajecten, verbindt ambities van bewoners met het gemeentelijk beleid en stimuleert actieve participatie.
- **Accounthouder sport en speeltuinen:** is verantwoordelijk voor afstemming, begeleiding en technische uitvoering van het traject rondom speeltuinen. Zorgt voor verbinding met de betrokken verenigingen en borging van beheer en onderhoud na afloop.
- **Energiecoaches en vrijwilligers:** voeren huisbezoeken uit bij bewoners, geven informatie over energiebesparing en ondersteunen bij het eerste contact en het treffen van eenvoudige maatregelen. Zij spelen een sleutelrol in het opbouwen van vertrouwen en kunnen worden ingezet om vragen van bewoners te beantwoorden, eventueel via een aanvullend huisbezoek.
- **Welzijnspartners:** ondersteunen kwetsbare bewoners en zijn betrokken bij situaties waarin sprake is van multiproblematiek of lage zelfredzaamheid. Zij zorgen voor signalering, ondersteuning bij participatie en nazorg.

7.3 AANSLUITING OP GEMEENTELIJKE ORGANISATIE EN ENERGIELOKET

De uitvoering van het VHF-programma sluit nauw aan op de bestaande structuur van de gemeentelijke organisatie. De medewerkers van duurzaamheid werkt hierbij samen met collega's van het sociaal domein, de communicatieafdeling, wonen en Ruimtelijke Ontwikkeling (RO). Door deze integrale samenwerking kan kennis worden gedeeld, kunnen hulpvragen tijdig gesignaleerd worden en ontstaat er een sluitende aanpak die recht doet aan zowel de fysieke als de sociale dimensie van de opgave.

Een belangrijke schakel in de uitvoering is het energieloket van de gemeente Dantumadiel, dat onder andere wordt uitgevoerd in samenwerking met Elkenien Grien. Het energieloket fungeert als voorportaal voor bewoners met vragen over energiebesparing en verduurzaming. Via het loket kunnen bewoners zich oriënteren, een gebruik maken van verschillende diensten zoals het aanvragen van een energiecoach- of energieadviesgesprek of worden doorverwezen naar het VHF-traject.

Het loket speelt ook een rol in het verwerken van meldingen, het registreren van voortgang en het doorverwijzen naar de juiste contactpersonen binnen de projectorganisatie. In nauwe samenwerking met de case-manager(s) en subsidieadviseur ontstaat zo een klantgerichte en efficiënte toegang voor bewoners.

De combinatie van gemeentelijke regie, uitvoeringskracht binnen het energieloket en nauwe samenwerking met lokale netwerken zorgt voor een effectieve uitvoering en borgt dat het VHF-programma stevig is ingebed in het lokale duurzaamheids- en armoedebeleid. Het ondersteuningstraject binnen de VHF-aanpak vormt daarbij een stevig fundament waarop het energieloket de komende jaren verder kan bouwen. De opgedane ervaringen, werkwijzen en samenwerkingsvormen bieden structuur en schaalbaarheid om ook na afloop van het VHF-programma meer inwoners effectief te blijven helpen bij hun verduurzamingsvraagstukken.

7.4 STURING, OVERLEGSTRUCTUREN EN BESLUITVORMING

De aansturing van het VHF-project is toegewezen aan de gemeentelijke projectleider, die eindverantwoordelijk is voor het realiseren van de projectdoelstellingen, de coördinatie met samenwerkingspartners en de afstemming met zowel het bestuur als het Rijk. De projectleider houdt op regelmatige basis overleg met de werkgroep, bestaande uit de dorpencoördinator, de accounthouder sport & speeltuinen, een beleidsadviseur duurzaamheid, een communicatieadviseur en een financieel adviseur. Daarnaast wordt het projectteam betrokken, waarin onder andere casemanagers, een adviseur subsidies en leningen, energiecoaches en uitvoeringspartners zoals Stichting Elkenien Grien en de Energiebank Fryslân participeren.

Voor afstemming op strategisch niveau is er een periodiek overleg met de portefeuillehouder duurzaamheid en de directeur van de organisatie. Hierin worden voortgang, knelpunten en bestuurlijke keuzes besproken.

Daarnaast worden college en gemeenteraad minimaal jaarlijks geïnformeerd via voortgangsrapportages en raadsinformatiebrieven.

De besluitvorming over majeure bijstellingen in beleid, inzet van middelen of uitbreiding van het project wordt voorbereid door de werkgroep VHF en voorgelegd aan het college van B&W. Indien nodig wordt ook de gemeenteraad betrokken bij de besluitvorming, bijvoorbeeld via een raadsvoorstel of themabijeenkomst.

Door deze meerlaagse overlegstructuur ontstaat een balans tussen bestuurlijke sturing, inhoudelijke afstemming en uitvoeringskracht. De werkwijze sluit aan op bestaande gemeentelijke werkprocessen, met voldoende ruimte voor flexibiliteit en participatie vanuit het veld.

7.5 BETROKKEN STAKEHOLDERS EN PARTNERS (INCLUSIEF ONDERWIJS EN BEDRIJVEN)

Voor het welslagen van het VHF-project in Dantumadiel is brede samenwerking met externe stakeholders van groot belang. De aanpak is niet alleen een gemeentelijke opgave, maar een gezamenlijke inspanning van organisaties, bewoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen die ieder een eigen rol vervullen in het geheel.

Onderwijs: Via Klyster en Kennislab NOF kunnen scholen deelnemen aan projecten rond duurzaamheid en energie. Dit kan bijvoorbeeld door lessen over energieverbruik thuis of het aanpassen van speeltuinen. Hiermee vergroten zij het bewustzijn bij leerlingen én creëren ze verbinding met jonge gezinnen.

Lokale bedrijven en aannemers: Bij de uitvoering van de woningverbeteringen, het verduurzamen van dorpshuizen en het opknappen van speeltuinen worden zoveel mogelijk regionale bedrijven betrokken. Dit stimuleert de lokale economie en zorgt voor korte lijnen in de uitvoering. Via een bedrijvenpool wordt gewerkt met partijen die bekend zijn met de doelgroep en de lokale context.

Netwerkorganisaties en maatschappelijke instellingen: Denk hierbij aan woningcorporatie Thús Wonen, Elkenien Grien, de Energiebank, welzijnsorganisatie Yfke, dorpsbelangen, stichtingen dorpshuizen en speeltuinverenigingen. Zij leveren kennis, voorstellen, capaciteit, vertrouwen in de wijken en signaleren knelpunten uit de praktijk.

Provinciale en landelijke partners: Voor de verbinding met bredere programma's wordt afgestemd met de provincie Fryslân, het Warmtefonds, SvN, het Nationaal Isolatieprogramma (NIP), RVO en het Ministerie van BZK. Met andere gemeentes uit de regio, die ook middelen van VHF hebben ontvangen, kan ervaring worden uitgewisseld en mogelijk samengewerkt in het betrekken van lokale stakeholders.

Door dit brede netwerk van partners ontstaat een solide basis voor uitvoering, innovatie en versterkt het project in de lokale gemeenschap en bij de beleidsmakers & bestuurders. De betrokkenheid van onderwijs en bedrijven draagt bovendien bij aan de maatschappelijke en economische impact van het project.

HOOFDSTUK 8: FINANCIËLE PARAGRAAF

8.1 TOTALE BEGROTING: KOSTEN WONINGVERBETERING, ADVIES, COÖRDINATIE, COMMUNICATIE

De totale begroting voor het VHF-project in de gemeente Dantumadiel bedraagt € 7.659.500. Hiervan wordt € 5.361.650 aangevraagd bij het Volkshuisvestingsfonds (VHF), en € 2.297.850 wordt als cofinanciering ingebracht door gemeente.

De begroting bestaat uit vier hoofdonderdelen, zie ook tabel 1:

1. **Woningaanpak (primaire spoor):** Voor 186 particuliere woningen met energiearmoede is tussen de € 25.000 en € 30.000 per woning beschikbaar. Dit bedrag dekt de kosten voor isolatie, ventilatie, verwarming, en bouwtechnische maatregelen, inclusief btw en indien nodig aanvullend advies.
2. **Projectorganisatie en uitvoering:** De kosten voor energieadvies, subsidieadvies, casemanagement, projectleiding, administratie, verantwoording, en monitoring
3. **Maatschappelijke voorzieningen en openbare ruimte:** De renovatie en verduurzaming van dorps-huizen.
4. **Openbare ruimte:** De verbetering van twaalf speeltuinen in zeven dorpen.

Actielijn	Volkshuisvestingsfonds			
	Tekort voor VHF	VHF-subsidie (70 %)	cofinanciering (30 %)	%. subsidie
Primaire activiteiten	€ 5.368.230,35	€ 3.757.761,25	€ 1.610.469,11	
Particuliere woningen	€ 5.368.230,35	€ 3.757.761,25	€ 1.610.469,11	70%
Secundaire activiteiten	€ 2.291.270,52	€ 1.603.889,36	€ 687.381,16	
Maatschappelijke voorzieningen	€ 853.050,00	€ 597.135,00	€ 255.915,00	11,1%
Openbaar gebied	€ 435.600,00	€ 304.920,00	€ 130.680,00	5,7%
Projectorganisatie	€ 1.002.620,52	€ 701.834,36	€ 300.786,16	13,1%
Totaal	€ 7.659.500,87	€ 5.361.650,61	€ 2.297.850,26	100%

Tabel 1. Begroting VHF-project per actielijn.

De totale begroting is nauwkeurig onderbouwd en vormt een solide financiële basis voor het realiseren van de doelen van het VHF-programma: het tegengaan van energiearmoede, het verbeteren van de woonkwaliteit en het versterken van de leefbaarheid in de dorpen van Dantumadiel.

8.2 COFINANCIERING: INZICHT IN BIJDAGEN GEMEENTE

Voor de uitvoering van het VHF-project in Dantumadiel wordt naast de bijdrage uit het Volkshuisvestingsfonds ook ingezet gevraagd van de gemeente in de vorm van cofinanciering van 30%. In totaal bedraagt de cofinanciering € 2.297.850,26, waarmee 30% van de totale projectkosten wordt gedekt.

De cofinanciering is als volgt opgebouwd:

- **Energieket en VHF:** de gemeente Dantumadiel stelt gedurende de periode 2026-2034 jaarlijks voor €100.000 euro beschikbaar voor het VHF-project, wat resulteert in een totale investering van €900.000. Een voorwaarde voor deze financiering is dat het VHF-project tevens een fundament legt voor een goed functionerend energieloket, waar ook andere inwoners ondersteuning kunnen ontvangen voor het verduurzamen van hun woning.
- **Projectorganisatie:** de gemeente stelt 0,67 fte vanuit de formatie van het team Omgeving en Economie beschikbaar voor het VHF-project. Dit overeen met € 63.932 per jaar met een totaal van afgerond 575.000 euro over negen jaar.

- **Nationaal Isolatieprogramma (NIP) en Klimaatakkoord:** gemeente heeft in het verleden €200.000 beschikbaar gesteld voor het Nationaal Isolatieprogramma. Wij stellen voor deze middelen vrij te maken voor het VHF-project. Daarnaast zijn er nog 168.000 euro aan algemene middelen toegewezen als klimaatmiddelen die wij eveneens willen inzetten voor het VHF-project.
- **Speeltuinbeleid:** de gemeente heeft geld beschikbaar gesteld voor het speeltuinbeleid waarmee ook de cofinanciering van 130.680 gedekt kan worden.
- **Reservering:** De resterende benodigde cofinanciering van € 323.422 zal als reservering in de begroting worden vastgelegd voor het VHF. De verwachting is dat de gemeente in de komende negen jaar via verschillende projecten wil bijdragen aan maatschappelijke voorzieningen. Deze bedragen kunnen dan uit deze reservering worden betaald, mits ze voldoen aan de bestedingseisen vanuit het Volkshuisvestingsfonds. De uitgaven worden jaarlijks zorgvuldig gemonitord, intern besproken en indien nodig bijgesteld.

8.3 RAMING PER WONING EN DOELSTELLING KOSTENBEHEERSING

Voor de verbetering van 186 particuliere woningen wordt binnen het VHF-project uitgegaan van een investering tussen € 25.000 en € 30.000 per woning, inclusief btw. Dit bedrag dekt zowel de technische maatregelen, zoals isolatie, ventilatie en verwarming, als eventuele bijkomende advieskosten.

De totale investering voor het VHF-project is afhankelijk van de specifieke situatie van een woning. Zowel het type woning als de bestaande energetische staat spelen hierbij een bepalende rol. Reeds geïsoleerde bouwdeelen kunnen de kosten verlagen, terwijl afwijkend onderhoud het budget zowel positief als negatief kan beïnvloeden. Vanwege deze praktijkverschillen is een flexibele subsidieregeling noodzakelijk om maatwerk te bieden dat aansluit bij de behoeften van bewoners. Daarbij is het belangrijk dat de subsidieregeling juridisch goed geborgd wordt. Daarom zullen de voorwaarden van de regeling verder worden uitgewerkt. In plaats van een standaard maximaal subsidiebedrag, heeft het de voorkeur om bewoners een vast subsidiepercentage per getroffen maatregel te bieden. Vanuit het Volkshuisvestingsfonds kan 80% van het totale bedrag worden gefinancierd, tot een maximum van €30.000. Dit betekent dat huishoudens voor iedere isolatie- of onderhoudsmaatregel aanspraak kunnen maken op 80% dekking uit het Volkshuisvestingsfonds. Voor de resterende 20% kunnen zij in eerste instantie een lening afsluiten via het Warmtefonds.

Door daarnaast gebruik te maken van aanvullende subsidies, zoals de ISDE en gemeentelijke of provinciale isolatiesubsidies, kan de noodzaak om een lening af te sluiten worden beperkt of zelfs geheel komen te vervallen. Het maximale subsidiebedrag van €30.000 geldt alleen voor inkomens tot 130% van het sociaal minimum. Zoals in hoofdstuk 3 is vermeld, stellen we voor om inkomens die daar net boven zitten in aanmerking te laten komen voor de VHF-subsidie. Aan de ene kant is het hoofddoel van dit project om energiearmoede te bestrijden en daar te ondersteunen waar de nood het hoogste ligt, namelijk bij de laagste inkomens. In de communicatieaanpak houden we daar ook rekening mee. Aan de andere kant willen we geen subgroep energiearmoede creëren bij de inkomens die daar net boven zitten en niet in aanmerking komen voor verschillende regelingen. Met een harde grens bestaat dat risico wel. Dat kan tot negatieve respons en minder draagvlak voor deze regeling leiden. Wellicht dat de laagste inkomens vanwege het stigma zich dan ook niet melden. Om die reden stellen we voor om met de volgende gestaffelde subsidie te werken:

- Inkomens tot 130% van het sociaal minimum: 80% subsidie vanuit dit project met maximum van €30.000.
- Inkomens van 130% tot 140% van het sociaal minimum: 80% subsidie met maximum van €27.500
- Inkomens van 140% tot 150% van het sociaal minimum: 80% subsidie met maximum van €25.000

Doordat we werken met subsidiepercentage is het totale bedrag aan subsidie ook hoger bij woningen die meer isolatie en onderhoud nodig hebben. Op die manier bieden we maatwerk aan de verschillen in de praktijk.

Deze aanpak zorgt ervoor dat de beschikbare middelen doelgericht worden ingezet, risico's worden beperkt en het programma voor de gehele doelgroep van 186 woningen binnen het gestelde budget uitgevoerd kan worden.

8.4 COULANCEREGELING VOOR SCHRAPPEN VAN DE EIGEN BIJDRAGE

In het VHF-project wordt uitgegaan van een eigen bijdrage van circa 20% voor particuliere woningeigenaren. Deze bijdrage kan worden gefinancierd via een lening (bijvoorbeeld via het Volkshuisvestingsfonds of het Warmtefonds), of worden verlaagd door gebruik te maken van aanvullende subsidies, zoals de ISDE of de NIP-regeling. Hoewel deze eigen bijdrage belangrijk is voor draagvlak en eigenaarschap, kan zij voor kwetsbare huishoudens een drempel vormen om deel te nemen aan het traject.

Om ervoor te zorgen dat ook deze huishoudens toegang houden tot verduurzaming en ondersteuning, is binnen het project een coulanceregeling opgenomen. Op basis van deze regeling kan de eigen bijdrage in uitzonderlijke gevallen komen te vervallen. De coulanceregeling fungeert als vangnet voor inwoners bij wie de eigen bijdrage financieel of sociaal onhaalbaar blijkt, ondanks ondersteuning en alternatieve financieringsopties. Wel moet worden benadrukt dat deze regeling in de op te stellen subsidieregeling juridisch goed onderbouwd en uitgewerkt moet worden, zodat zij binnen de geldende kaders toepasbaar en houdbaar is.

Werkwijze en volgorde

Bij elke deelnemer wordt eerst, samen met de casemanager, onderzocht in hoeverre de vereiste 20% eigen bijdrage volledig of grotendeels gedekt kan worden via aanvullende subsidies (zoals ISDE, NIP of gemeentelijke regelingen). In veel gevallen zal dit voldoende zijn. Pas wanneer blijkt dat deze subsidieopties onvoldoende dekking bieden én er geen passende lening mogelijk is, wordt de coulanceregeling overwogen als laatste redmiddel.

Situaties waarin coulance mogelijk is

De coulanceregeling kan worden toegepast in de volgende situaties:

- **Ernstige schuldenproblematiek of budgetbeheer:** het huishouden staat onder bewind, heeft problematische schulden of zit in een schuldhulpverleningstraject.
- **Zeer lage inkomenspositie:** het huishouden leeft van alleen AOW, bijstand, Wajong of andere inkomensvormen die (structureel) onder het sociaal minimum liggen.
- **Beperkte financiële draagkracht:** het huishouden is afgewezen voor een lening bij het Warmtefonds of SvN én komt niet in aanmerking voor aanvullende subsidies, of de woonlasten zijn al te hoog ten opzichte van het inkomen.
- **Gezondheidssituatie of beperkte zelfredzaamheid:** de bewoner kampt met ernstige fysieke of mentale beperkingen waardoor het zelfstandig regelen van financiering niet haalbaar is.
- **Zorgsituatie:** alleenstaande oudergezinnen of mantelzorgers zonder netwerk of ruimte om een eigen bijdrage te dragen.
- **Leeftijd en levensfase:** 80-plussers zonder erfgenamen of plannen voor verkoop, waarbij de investering weinig perspectief op terugverdientijd biedt.

Uitvoering en beoordeling

De beoordeling van een coulanceverzoek vindt plaats door de casemanager in overleg met de projectleiding. Hiervoor wordt een vast aanvraagformulier gehanteerd. Bij twijfel wordt advies gevraagd aan het sociaal domein of de betrokken welzijnsorganisatie.

De coulanceregeling wordt zorgvuldig toegepast om de financiële draagkracht van het project te waarborgen. Daarom is afgesproken dat maximaal 25% van het totaal aantal deelnemers in aanmerking kan komen voor volledige kwijtschelding van de eigen bijdrage.

Door deze regeling te hanteren, blijft het project toegankelijk voor alle inwoners – ook voor degenen die anders buiten de boot zouden vallen – zonder af te doen aan het uitgangspunt van eigen verantwoordelijkheid.

8.5 TOELICHTING OP BEREKENING PROJECTTEKORT EN DEKKING

De begroting van het VHF-project is opgesteld op basis van een sluitende financiering, waarbij de gevraagde bijdrage uit het Volkshuisvestingsfonds (VHF) en de gemeentelijke cofinanciering gezamenlijk alle noodzakelijke projectonderdelen dekken. In het rekenmodel is echter bewust rekening gehouden met een mogelijke marge in het projecttekort, bijvoorbeeld als gevolg van tegenvallende deelname of hogere uitvoeringskosten.

Een belangrijk uitgangspunt is de balans tussen de primaire activiteiten (woningverbeteringen) en de secundaire activiteiten, zoals investeringen in dorpshuizen, speeltuinen en de projectorganisatie. Voor de secundaire activiteiten geldt een maximum van 30% van de totale projectkosten. In de praktijk betekent dit dat eerst voldoende voortgang moet worden geboekt op het gebied van woningverbetering, voordat er substantiële uitgaven aan secundaire onderdelen gedaan kunnen worden. Een voordeel hierbij is dat deze balans over de volledige looptijd van tien jaar mag worden gerealiseerd.

Om het risico op toekomstige tekorten te beheersen, zijn de volgende beheersmaatregelen opgenomen:

- **Regie op kosten per woning** via standaardoffertes en een bedrijvenpool;
- **Actieve monitoring** van deelname, voortgang en werkelijke uitgaven;
- **Flexibiliteit in fasering en uitvoering** op basis van actuele inzichten;
- **Actieve inzet op aanvullende financieringsbronnen**, zoals het Nationaal Isolatieprogramma (NIP) en de CDOKE-regeling.

Mocht zich ondanks deze maatregelen toch een onvoorzien tekort voordoen, dan wordt dit tijdig besproken met het college en de gemeenteraad. Deze aanpak waarborgt dat het project financieel beheersbaar en uitvoerbaar blijft, met voldoende zekerheid voor het behalen van de beoogde maatschappelijke impact.

8.6 INZET VAN BESTAANDE MIDDELEN (NIP, KLIMAATMIDDELEN, FORMATIE, ETC.)

Voor de uitvoering van het VHF-project in Dantumadiel wordt actief gebruikgemaakt van bestaande regelingen, budgetten en instrumenten die beschikbaar zijn vanuit het Rijk en de provincie. Deze middelen dragen bij aan het vergroten van de impact, het beperken van het gevraagde subsidiebedrag uit het VHF en het versterken van de uitvoeringscapaciteit.

Nationaal Isolatieprogramma (NIP): Voor woningen in de doelgroep waarvoor isolatiemaatregelen worden getroffen, wordt waar mogelijk gebruikgemaakt van middelen uit het NIP. Dit verlaagt de netto kosten voor het project en vergroot de haalbaarheid van maatregelen per woning.

ISDE-regeling: De Investeringssubsidie Duurzame Energie (ISDE) wordt ingezet voor woning gebonden maatregelen zoals warmtepompen, zonneboilers en isolatie. De subsidieadviseur ondersteunt bewoners bij het aanvragen van deze regelingen, zodat de VHF-middelen maximaal worden aangevuld.

Warmtefonds en SvN: Voor bewoners die aanvullende financiering nodig hebben, wordt verwezen naar het Warmtefonds (zonder inkomenstoets voor lage inkomens) en het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SvN). Dit maakt het mogelijk om met beperkte VHF-middelen een groter effect te bereiken.

Formatie en capaciteit: Binnen de gemeentelijke organisatie worden bestaande formatie-uren voor duurzaamheid, armoedebestrijding, communicatie en sociaal beleid benut voor het project. Waar nodig wordt dit aangevuld met tijdelijke inhuur, gefinancierd uit de VHF-bijdrage of andere beschikbare middelen.

Overige bronnen: Isolatiesubsidie van de provincie Fryslân, via een bijdragen vanuit Windpark Fryslân. Energiebank Fryslân kan kosteloos een energieadviseur inzetten voor ongeveer 5 uur per woning. Mogelijk komen er nog meer toekomstige subsidies en regelingen beschikbaar.

HOOFDSTUK 9: PLANNING EN FASERING

9.1 LOOPTIJD VAN HET PROJECT: 2026–2034

Het VHF-project in de gemeente Dantumadiel wordt uitgevoerd over een periode van tien jaar, van eind 2024 tot eind 2034. Deze lange looptijd is noodzakelijk om recht te doen aan het gefaseerd benaderen en begeleiden van de doelgroep, de intensieve ondersteuning die nodig is per huishouden, en de samenhang met andere beleidsdoelen zoals armoedebestrijding, leefbaarheid en de warmtetransitie.

De projectstructuur maakt het mogelijk om jaarlijks voortgang te boeken in clusters van woningen en dorpen. In de eerste jaren ligt de focus op het werven van deelnemers met de laagste inkomens, het opbouwen van het team en het implementeren van werkprocessen. In de middenfase (2027–2030) wordt de uitvoering opgeschaald en worden ook mensen met 140% en 150% van het sociaal minimum ook actief benaderd. In de laatste jaren (2031–2034) ligt de nadruk op afronding, nazorg, monitoring en borging.

De looptijd van tien jaar biedt ruimte voor maatwerk, leren en bijsturen. De gemeente Dantumadiel bewaakt de voortgang via jaarlijkse plannings- en verantwoordingsmomenten, gekoppeld aan de monitoring zoals beschreven in hoofdstuk 10.

9.2 FASEN IN DE UITVOERING: WERVING, INTAKE, ADVIES, UITVOERING, NAZORG

De uitvoering van het VHF-project in Dantumadiel verloopt in vijf samenhangende fasen die afgestemd zijn op de behoeften van de doelgroep en de praktische uitvoerbaarheid:

1. **Werving:** In deze fase worden de woningeigenaren in de doelgroep benaderd via brieven, huis-aan-huisacties, inloophmomenten en communicatie via dorpsnetwerken. Persoonlijke benadering en het opbouwen van vertrouwen staan hierin centraal. In de eerste fase worden vooral inwoners met inkomen tot 130% van sociaal minimum benaderd. Zodat ze inwoners met het laagste inkomen als eerste de kans geven om mee te doen VHF-project.
2. **Intake:** Wanneer een bewoner zich aanmeldt, volgt een intakegesprek met de casemanager of energiecoach. Hierbij wordt de persoonlijke situatie in kaart gebracht en wordt de bewoner meegenomen in het verdere traject.
3. **Advies:** Vervolgens wordt een onafhankelijk energieadviseur ingeschakeld die de woning opneemt en een maatwerkadvies opstelt. De casemanager bespreekt dit advies met de bewoner en helpt bij het maken van keuzes.
4. **Uitvoering:** In overleg met de bewoner worden offertes aangevraagd en wordt de uitvoering van de maatregelen ingepland. De casemanager begeleidt het proces en bewaakt de voortgang. Indien nodig wordt aanvullende ondersteuning geregeld.
5. **Nazorg:** Na afronding van de maatregelen vindt een evaluatie plaats met de bewoner. Eventuele restpunten worden opgepakt en bewoners geven feedback op het proces. De casemanager blijft aanspreekpunt voor vragen en eventuele vervolgacties.

Deze fasering maakt het mogelijk om bewoners goed te begeleiden en het project beheersbaar en gefaseerd uit te voeren. Voor de het doorlopen van de fasen worden bepaalde termijn gehanteerd, maar is ook afhankelijk van de behoefte van de bewoner. Door per fase duidelijke verantwoordelijkheden en tijdlijnen te hanteren, ontstaat er rust en overzicht in het traject voor zowel bewoners als uitvoerende partijen.

9.3 JAARPLANNING EN OPLEVERMOMENTEN

De uitvoering van het VHF-project wordt per kalenderjaar gepland en geëvalueerd. Aan het begin van elk jaar stelt het projectteam een werkplan op met concrete doelen, te benaderen adressen, geplande uitvoering en communicatieacties. De jaarplanning is flexibel, zodat deze aangepast kan worden aan actuele ontwikkelingen, zoals de beschikbaarheid van uitvoerende partijen, aanmeldingen van bewoners en subsidieregelingen.

Voor elk uitvoeringsjaar worden de volgende mijlpalen vastgelegd:

- Aantal te benaderen woningen en geplande huisbezoeken;
- Aantal te realiseren woningverbeteringen (uitvoering);
- Beoogde voortgang in het secundaire spoor (speeltuinen, dorpshuizen);
- Monitoring- en rapportagemomenten (voorjaar en najaar);
- Evaluatie- en leerbijeenkomsten met stakeholders.

Daarnaast worden jaarlijks de resultaten gedeeld met college en raad via een voortgangsrapportage. Hierin worden ook eventuele bijstellingen in planning of inzet onderbouwd. De jaarplanning vormt zo een dynamisch sturingsinstrument waarmee op basis van ervaringen en data wordt bijgestuurd.

De oplevermomenten zijn gekoppeld aan het ritme van de monitoring zoals uitgewerkt in hoofdstuk 10. Hierin wordt ook de koppeling gemaakt met de bredere warmtetransitie en gemeentelijke doelen rondom armoedebestrijding en leefbaarheid.

9.4 KRITIEKE SUCCESFACTOREN EN RISICOBEBEERSING

Voor een succesvolle uitvoering van het VHF-project in Dantumadiel zijn verschillende randvoorwaarden en kritieke succesfactoren van belang. Daarnaast is het belangrijk om mogelijke risico's vroegtijdig te signaleren en hier passende beheersmaatregelen voor in te richten.

Belangrijke succesfactoren zijn:

- Een goed functionerende en toegankelijke projectorganisatie met duidelijke aanspreekpunten voor bewoners;
- De inzet van casemanagers, energiecoaches en adviseurs die aansluiten bij de doelgroep;
- Voldoende capaciteit in de uitvoering bij aannemers, installateurs en adviesbureaus;
- Vertrouwen en actieve betrokkenheid van vrijwilligers en maatschappelijke partners;
- Heldere communicatie en toegankelijke informatievoorziening in begrijpelijke taal;
- Een stabiele en flexibele projectfinanciering, inclusief benutting van bestaande regelingen zoals ISDE, NIP en Warmtefonds.

Belangrijke risico's en beheersmaatregelen zijn:

- *Laag bereik of beperkte deelname van bewoners:* persoonlijke benadering, inzet van lokale netwerken en extra aanbestedingen.
- *Tekort aan uitvoeringscapaciteit of prijsstijgingen:* werken met een bedrijvenpool, standaardoffertes en jaarlijkse evaluatie van kosten.
- *Financiële risico's door wijzigingen in regelingen of subsidies:* inzet subsidieadviseur, jaarlijkse bijstelling van de begroting.
- *Complexe individuele situaties bij bewoners:* inzet van welzijnsorganisaties en vrijwilligersnetwerken voor aanvullende begeleiding.
- *Voorwaarden vanuit VHF:* projectleiding dat de voorwaarden vanuit VHF goed worden uitgevoerd. Uitgave in lijn met kader VHF uitvoeren.

Door deze risico's structureel te monitoren en flexibel te sturen op de uitvoeringspraktijk, blijft het project beheersbaar en kunnen ook kwetsbare huishoudens succesvol worden bereikt en ondersteund.

HOOFDSTUK 10: MONITORING EN EVALUATIE

10.1 DOELEN EN INDICATOREN

De monitoring van het VHF-project in Dantumadiel richt zich op het meten van de voortgang, effectiviteit en impact van de uitgevoerde activiteiten. Hierbij wordt gewerkt met een set van concrete, meetbare indicatoren die aansluiten bij de doelstellingen van het project, zoals het terugdringen van energiearmoede, het verbeteren van de woningkwaliteit en het versterken van de leefbaarheid in de dorpen.

De monitoring kent zowel kwantitatieve als kwalitatieve componenten. Belangrijke indicatoren zijn onder andere:

- Aantal bereikte huishoudens (werving);
- Aantal uitgevoerde energieadviezen en intakegesprekken;
- Aantal woningen waarin maatregelen zijn uitgevoerd;
- Gemiddelde energiebesparing per woning (in euro's en kWh);
- Verdeling naar dorpen, inkomensgroepen en woningtypen;
- Mate van tevredenheid onder bewoners (evaluatie);
- Aantal dorpshuizen en speeltuinen dat is opgeknapt;
- Beleving van leefbaarheid en sociale cohesie (kwalitatieve feedback);
- Gebruik van aanvullende regelingen zoals ISDE of NIP.

De gegevens worden verzameld door de casemanagers, energieadviseurs en uitvoerende partijen, en worden centraal geregistreerd binnen de gemeentelijke projectadministratie. Jaarlijks worden de resultaten geanalyseerd en vergeleken met de oorspronkelijke planning en doelen.

De inzet op monitoring zorgt ervoor dat het project transparant, leergericht en sturend wordt uitgevoerd. Bovendien vormt het de basis voor de verantwoording richting het rijk, gemeenteraad en partners.

10.2 NULMETING, VOORTGANGSCONTROLE EN EINDEVALUATIE

Om de effecten van het VHF-project goed te kunnen meten, wordt gewerkt met een nulmeting, periodieke voortgangsmetingen en een eindevaluatie. Deze drie meetmomenten vormen samen een lerende cyclus waarmee de impact van het programma zichtbaar wordt gemaakt en bijsturing mogelijk is.

Nulmeting: Aan het begin van het project wordt per deelnemend huishouden een nulmeting uitgevoerd. Deze omvat gegevens over de energieprestatie van de woning, de energielasten, het inkomen van het huishouden, het comfortniveau en eventuele bredere problematiek (zoals schulden of taalvaardigheid). Ook worden gegevens verzameld over de staat van dorpshuizen en speeltuinen voorafgaand aan de investering.

Voortgangscontrolle: Gedurende het project worden jaarlijks voortgangsmetingen uitgevoerd. Deze zijn gericht op het aantal uitgevoerde maatregelen, het gerealiseerde bereik, de benutting van regelingen (zoals ISDE en NIP), en tussentijdse inzichten vanuit de praktijk. De voortgang wordt besproken met het projectteam, gedeeld met betrokken partners en opgenomen in de rapportage aan college en raad.

Eindevaluatie: Aan het einde van de looptijd (2034) vindt een eindevaluatie plaats, waarin de bereikte resultaten worden afgezet tegen de oorspronkelijke doelstellingen. Hierbij wordt gebruikgemaakt van herhaalde metingen bij een steekproef van deelnemers, evenals van interviews en casusanalyses. De eindevaluatie levert waardevolle lessen op voor de verdere verduurzamingsaanpak binnen de gemeente. Tijdens de looptijd van VHF-project zal deze input al gebruikt worden om het energieloket voor alle inwoners verder te verbeteren.

Daarnaast wordt jaarlijks SiSa-verantwoording afgelegd richting het Rijk (Ministerie van BZK). Deze verantwoording is verplicht en bevat financiële en inhoudelijke gegevens over de voortgang van het project. De SiSa-

verantwoording wordt opgesteld in samenwerking met de financiële administratie van de gemeente en sluit aan op de monitoringstructuur zoals hierboven beschreven.

Door deze gestructureerde meetmomenten wordt geborgd dat het project niet alleen uitvoerbaar is, maar ook aantoonbaar effectief bijdraagt aan het verminderen van energiearmoede en het versterken van de leefbaarheid in Dantumadiel.

10.3 SYSTEMATIEK EN GEBRUIK VAN DIGITALE TOOLS

Voor het structureren, volgen en evalueren van het VHF-project wordt gebruikgemaakt van digitale tools waarover de gemeente al beschikt. Daarnaast wordt er nog gekeken naar alternatieven, zo gebruikt Energiebank Fryslân een ander systeem waar we mogelijk ook gebruik van kunnen maken. Op dit moment gebruikt de gemeente Rex voor het registreren van contact met inwoners. Vanuit team Duurzaamheid wordt op adresniveau de Assist tool van het Duurzaam Bouwloket gebruikt. Deze partij verzorgt ook ons digitale energieloket met daarbij een telefonische helpdesk.

De gekozen tool ondersteunt de volgende functies:

- Registratie van deelnemers, intakegegevens en voortgang per woning;
- Koppeling van energieadvies, subsidieaanvragen en uitvoeringsstatus;
- Rapportagemogelijkheden op individueel, dorps- en projectniveau;
- Invoer van monitoringgegevens gekoppeld aan de indicatoren zoals benoemd in paragraaf 10.1;
- Beveiligde toegang voor casemanagers, energieadviseurs en projectleiding.

De data-invoer gebeurt grotendeels via de casemanager, energiecoach en de adviseur subsidies en leningen op basis van vaste formulieren en checklists. Ook worden rapportages van externe adviseurs digitaal gekoppeld aan het systeem. De projectleider bewaakt de datakwaliteit en zorgt voor jaarlijkse export van gegevens ten behoeve van voortgangsrapportages en verantwoording richting het Rijk.

Door gebruik te maken van zoveel mogelijk bestaande systemen wordt voorkomen dat het project te administratief belastend wordt voor uitvoerende partijen, terwijl de transparantie en sturingsinformatie op orde blijft.

10.4 JAARLIJKSE RAPPORTAGE AAN COLLEGE EN RAAD

Om de voortgang en effecten van het VHF-project transparant en bestuurlijk verankerd te houden, wordt jaarlijks gerapporteerd aan het college van burgemeester en wethouders én aan de gemeenteraad van Dantumadiel. Deze rapportage vindt plaats in de vorm van een voortgangsrapportage die aansluit bij de cyclus van monitoring en evaluatie, zoals beschreven in de voorgaande paragrafen.

De rapportage bevat ten minste:

- Het aantal bereikte en geholpen huishoudens;
- De stand van zaken per fase (advies, uitvoering, nazorg);
- De voortgang in het secundaire spoor (dorpshuizen en speeltuinen);
- Gegevens over benutting van regelingen (VHF, ISDE, NIP);
- Bewonersfeedback en klanttevredenheid;
- Financieel overzicht inclusief cofinanciering gemeente;
- Signalering van knelpunten en bijsturingsmaatregelen.

De voortgangsrapportages worden besproken in het projectteam, afgestemd met betrokken partners, portefeuille overleg en via een raadsinformatiebrief gedeeld met de raad. Waar nodig wordt een formeel raadsvoorstel opgesteld, bijvoorbeeld bij wijzigingen in de begroting, scope of fasering.

Deze rapportagecyclus zorgt voor betrokkenheid van het lokaal bestuur, bevordert het lerend vermogen van het project en biedt zicht op de maatschappelijke opbrengst van de inzet vanuit het Volkshuisvestingsfonds.

10.5 KOPPELING MET BREDERE MONITORING WARMTETRANSITIE EN ARMOEDE

De monitoring van het VHF-project wordt expliciet gekoppeld aan bredere gemeentelijke opgaven, zoals de warmtetransitie en de aanpak van armoede. Door integrale monitoring ontstaat inzicht in de samenhang tussen fysieke woningverbetering, sociale ondersteuning en duurzaamheidsdoelen.

In het kader van de warmtetransitie sluit de monitoring van het VHF-project aan op de Warmtetransitievisie en het op te stellen Warmteprogramma. De gegevens uit het woningverbeteringstraject geven waardevolle informatie over de staat van de particuliere woningvoorraad, het tempo van verduurzaming en het draagvlak onder bewoners. Deze inzichten worden gebruikt bij de communicatiestrategie in het Warmteprogramma.

Daarnaast levert het project data op over inkomens, energiearmoede en ondersteuningsbehoeften van huishoudens. In bepaalde situaties kan het goed zijn om deze gegevens te delen met het sociaal domein en ingezet worden om gericht beleid te voeren op het gebied van armoedebestrijding en bestaanszekerheid. Waar nodig worden koppelingen gelegd met gemeentelijke regelingen voor bijzondere bijstand, energietoeslagen of schuldhulpverlening.

Door deze koppeling ontstaat een integrale monitoringsstructuur die niet alleen de voortgang van het VHF-project zichtbaar maakt, maar ook bijdraagt aan bredere beleidsontwikkeling en effectmeting op gemeentelijk niveau.

BRONVERMELDING

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2023). *Energiearmoede in Nederland*. Den Haag/Heerlen: CBS.

CE Delft & Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. (2021). *Standaard en streefwaarden woningisolatie*. Delft/Den Haag: CE Delft/RVO.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2023). *Meerjarige regeling specifieke uitkering herstructurering volkshuisvesting 2023*. Den Haag: Ministerie van BZK.

TNO. (2021). *Energiearmoede in kaart 2021*. Delft: TNO.

TNO. (2024). *Energiearmoede en woningverbetering* (Rapport R11715). Delft: TNO.

Gemeente Dantumadiel. (2021). *Warmtetransitievisie Dantumadiel*.

Data Fryslân. (2020). *Regionale data energiearmoede en woningvoorraad*. Leeuwarden: Data Fryslân.

Stichting Elkenien Grien. www.elkeniengrien.nl.

Energiebank Fryslân. *Eigen Woningen Plan*. energiebank.frl.

Yfke. wijzijnyfke.nl